

NOZEK

=====

M O Z E K

=====

Vydává Sci-fi klub Domu kultury ROH

v Jihlavě

M Ö B I U S 2 0 6 1

Číslo 4

O b s a h :

Möbius nečeká na rok 2061	3
Ursula K. LeGuinová: SMĚR CESTY	4
H. G. Wells: "VELKÝ SKŘIVÁNEK"	7
Jan Holeček: BAJKY NA POZÍTRÍ	12
Miroslav Fišer: ŠÍLENCI NA ÚTĚKU	13
Miroslav Fišer: ANTIWAR REQUIEM	16
V. Gakov: FRONTIER (1. část)	18
Jan Holeček: BAJKY NA POZÍTRÍ	24
PROFIL AUTORA: Philip K. Dick	25
NAŠE RECENZE: P. K. Dick - Temný obraz	26
FILM: VETŘELCI - recenze	28
Jan Holeček: BAJKY NA POZÍTRÍ	31

Neprodejné - určeno pro vnitřní potřebu klubu!

Neprošlo jazykovou úpravou.

Vážení čtenáři!

Už podle našeho nadpisu můžete lehce pochopit, že jsme konečně tu. Že se konečně něco děje!

Ptáte se, proč konečně? Pokusíme se na to odpovět.

Na Jihlavsku už to začínalo vypadat, že fandové literatury science fiction, neboli sci-fi, zaspali dobu a i nadále budou spát věčným spánkem. V jiných městech naší vlasti duch sci-fi zapustil hluboké kořeny, všude začaly jako houby po dešti vznikat kluby fandů této literatury, a Jihlava stále nic.

Až konečně roku 1986 přišlo probuzení. Díky obětavosti několika sci-fi fandů byl v září toho roku založen na první schůzce jihlavský sci-fi klub.

Naše schůzky měly spíše podobu besed. Hovořili jsme o současném stavu ve světě sci-fi, o knihách, filmech a potají plánovali budoucí činnost klubu. Bylo ovšem ještě příliš brzo něco plánovat. Zatím o nás nikdo nevěděl a nikdo o nás nestál.

Ale štěstí se nám přece jen nevyhnulo. Na podzim 1987 nám vyšel vstříc Dům kultury ROH. Naše plány se stávají realitou. Jsme jím opravdu vděční.

Na jedné schůzce jsme konečně odhlasovali název našeho klubu - Möbius 2061.

Jistě se zeptáte, proč zrovna tenhle. Název našeho klubu se skládá ze dvou částí - August Friedrich Möbius byl německý matematik minulého století (pro puntíkáře: 1790 - 1868), který položil základy topologie - vědy, která se zabývá matematickými vlastnostmi prostoru. Číslo připomíná nebeský jev, jehož byly v roce vzniku klubu plně sdělovací prostředky - 28. července 2061 bude opět v přísluní Halleyova kometa.

Členové klubu jsou zajedno v tom, že sci-fi je literatura ve světě velice oblíbená u všech věkových kategorií. Je to žánr, který má nejlepší možnosti k tomu, aby se vyjadřoval k problémům světa naší doby a k blízké budoucnosti lidstva. Ve veřejnosti se žel udržuje představa o sci-fi jako o knihách, jejichž děj se odehrává na palubě hvězdoletu na cestě od hvězdy A k hvězdě B (nebo od X k Y - na tom celkem nezáleží), kde se to hemží roboty, počítači, supervynálezy a minimem myšlenek a které nemá cenu číst. Tak tohle my také nečteme. Je zajímavé, že brak existuje v kterémkoliv literárním žánru, ale málokterý tak ničí jeho pověst jako ten vědeckofantastický.

Zabýváme se teorií sci-fi, čteme, máme mezi sebou amatérského autora, zúčastnili jsme se několika sjezdů sci-fi klubů, v blízké budoucnosti chceme uspořádat přehlídku sci-fi filmů, začali jsme vydávat klubový fanzin ...

Nyní, vážení čtenáři, víte o našem klubu vše. Kde tedy jste, vy čtenáři a fandové sci-fi? Jsou dvě možnosti: Buď jste až do této doby o nás nevěděli, a nebo si klidně bez zájmu o okolní svět čtete za svojí pecí a hrajete si na svém písčku.

Píšete do šuplíku? Kreslíte? Překládáte? Z ruštiny, angličtiny, němčiny nebo polštiny? Nebo se "jen" docela obyčejně zajímáte o sci-fi?

Náš život plyne v jiném rytmu, než je pomalý pohyb Halleyovy komety na její cestě vesmírem, a proto PŘIJĎTE UŽ NYNÍ! Do roku 2061 nemůžeme čekat!

Klub se schází v klubovně DK ROH každou první neděli v měsíci od 17,00 do 20,00 hodin.

Chcete-li přijít, rozšířit naše řady, nebo se ze začátku třeba jenom podívat, dovědět se novinky ze světa sci-fi, nebo se podílet na naší veřejné činnosti a pomoci nám s vydáváním našeho fanzinu "MozeK", dostavte se!

Tuto práci děláme jako svého koníčka, pro své potěšení a protože nás to baví. Proto nemůžeme nikoho nutit a ani to nemáme v úmyslu. Kdo chce, sám si k nám cestu najde.

Na závěr bychom chtěli informovat veřejnost o naší další plánované akci. Na některou sobotu tohoto roku plánujeme zorganizování "Velké knižní burzy". O bližších podrobnostech bude veřejnost včas informována. Pokud budete chtít sci-fi literaturu prodat, koupit, vyměnit, přijďte.

Na spolupráci s vámi a novými členy klubu se těší

Na krajnici dálnice č. 18 státu Oregon na jím od objížďky MacMinwill stojí strom. Loni se mu odlomila velká větev, ale nezmenšil se tím. Projíždím okolo něj několikrát ročně, ale nikdy nepřestane s důstojností a uměním starého mistra sloužit Relativitě.

+++

Ne vždy byli nároční. Někdy nás nutili pohybovat se rychleji než cvałem, ale to se stávalo zřídka. Nejčastěji lehkým klusem. Pravým potěšením bylo přiblížit se k chodci. Bylo dost času udělat vše jak se patří. Zdvíhal ruce a nohy, jak to obyčejně lidé dělají, hleděl před sebe na cestu, občas stranou nebo přímo na mě, a já jsem se pozvolna a nenápadně přibližoval, vyrůstal jsem víc a víc, přesně jsem koordinoval rychlost přiblížení s rychlostí růstu, takže jsem vyrůstal z malého proutku do svých úplných rozměrů - měl jsem tehdy 60 stop - a najednou jsem se ukázal vedle člověka, čněl nad ním a zahaloval jej svým hustým stínem. A on se nepolekal. Dokonce ani malé děti se nebály, i když zaražené koukaly, když jsem prošel kolem a začal se zmenšovat.

Jindy mě některý z dospělých zadržel při setkání a lehl si u mých nohou, opřel se o mě zády a držel mě tak dlouho. A já jsem nekládl odpor.

Stojím na kouzelném vrchu, otevřeném do dálky, kde je laskavé slunce a dobrý vítr - proč bych v klidu nepostál hodinku či dvě. Vždyť je to jen relativní nehybnost. Je třeba pouze podívat se na Slunce, abychom poznali, jak rychle se pohybují; jak rostu nepřetržitě, zvláště v létě. Vždy mne dojímala ta jejich důvěřivost, se kterou se sesypali u mých nohou a dovolili mi, abych se o ně opřel, byli takoví malínci a teplí. Lidé se mi líbili - půvab nás stromů neoceňovali sice tolik, jako půvab ptáků, ale dával jsem jim přednost před veverkami.

Tehdy sloužili lidem koně; z nich jsem měl také radost. Nejvíce se mi líbil drobný klus - v něm jsem dosáhl vrcholu. Rytmičné pohyby nahoru a dolů se spojovaly s pulzacemi růstu, společně se střemhlavými a houpavými přískoky se slévaly v iluzi letu. Cval už nebyl tak příjemný. Je více prudký, trhavý, zdálo se mi, že mnou klátí nárazy prudkého větru. A k tomu pozvolné přiblížení a vyrůstání, sklonění se, potom pomalý odstup a zmenšení se - to vše se při cvalu ztrácí. Při něm jsem se musel vrhat ozlomek! A navíc byl člověk zaujat jízdou a kůň během, aby se na mě podívali, na to jim nezbyl čas. Avšak nestávalo se to často. Vždyť koně jsou také smrtelní a jako všichni nezakořenění tvorové se lehce unavili. Lidé je nevyčerpávali, když zrovna nespěchali za neodkladnými záležitostmi, a tehdy jich neměli tolik. Od těch časů, kdy jsem se naposledy pouštěl do klusu, uplynulo mnoho let a abych řekl pravdu, neměl bych nic proti tomu vyzkoušet to ještě jednou. Je v něm cosi energického a povzbuzujícího.

Pamatuji si, jak jsem uviděl první automobil. Jako skoro všichni jsem jej považoval za smrtelnou nezakořeněnou bytost nějakého mně neznámého druhu. Byl jsem trochu udiven, protože jsem si myslel, že za třicet dva roků svého života jsem poznal všechnu zdejší faunu. Nové vždy vzrušuje tím, že je nové, a tak jsem pozorně sledoval tuto bytost. Přiblížil jsem se k ní dosti rychle, předtím bych řekl klusem, ale její krok byl jiný. Odpovídal nevzhlednému výrazu té bytosti - byl nepohodlný, skákavý, rozervaný. Ale už za dvě minuty, dříve než jsem povyrosl o stopu, jsem věděl, že to není smrtelný tvor - zakořeněný, nezakořeněný či jakýkoliv jiný. Byl udělán lidmi, tak jako povozy, do kterých zapřahali koně. Přiznávám, pomyslel jsem si tehdy, že je udělán tak špatně, že až přejede přes kopec na západě, víc už se nevrátí. Z duše jsem v to doufal, ta trhavá rychlá jízda mi nečinila žádné potěšení. Ale začal jezdit podle jízdního řádu, kterému jsem se vzhledem k okolnostem musel přizpůsobit. Každý den ve čtyři hodiny jsem se k němu musel přiblížit, když se trhavě a třesavě objevil od západu, vyrůstal, sklonit se nad ním a znovu se zmenšit. A v pět mě nutil

vrátit se k východu zaječímí skoky - úplně nesolidně na svých 60 stop - zcela mě rozhoupal a když jsem se konečně zbavil toho malého protivného monstra, zcela vysílen jsem vystavil své větve závanům večerního větříku.

Vždy byli v autě dva: mladý muž za volantem a nespokojená starší žena, která seděla na zadním sedadle zabalená v kožichu. Snad spolu mluvili, ale nikdy jsem neslyšel ani slovo. Byl jsem svědkem mnoha rozhovorů, vedených na cestě, ale ani jeden nebyl veden v tom autě. Bylo otevřené, ale nadělalo tolik hluku, že překrylo všechny hlasy, dokonce i zpěv vrabců, kteří se na mě tobo roku zastavili. Hluk byl stejně neodbytný jako třesení.

Patřím k rodině s železnými zásadami. Máme hluboce zakořeněný pocit vlastní důstojnosti. Naše heslo zní: "Lámu se, ale neuhýbám." a já jsem se ho vždy držel. Rozumějte: když mě pitomý mechanický výrobek nutil skákat a otřásat se, byla otřesena nejen má osobní hrdost, ale i čest rodu.

Jabloně v ovocné zahradě na úpatí kopce neprotestovaly. Pokora jim byla vrozená, lidé během staletí změnili jejich geny. A navíc u nich převládá stádnost - ani jeden zahradní strom nemůže mít opravdovou osobnost. Ale toto mínění si nechávám pro sebe.

Byl jsem velmi spokojen, když automobil přestal se svými nájezdy. Celý měsíc se neukázel, a celý měsíc jsem s radostí chodil pro lidi a běhal pro koně a dokonce se strašidelně přemísťoval pro pacholata, držící se matky. Hleděl jsem, i když ne zcela úspěšně, zůstat v obnisku jejich očí.

Ale příští měsíc - bylo září, vlaštovky odletěly o několik dní dřív - se objevilo další, nové auto a neočekávaně vleklo mě i cestu a kopec, zahradu s polí a střechou farmy, trhavě nás táhlo z východu na západ. Pohyboval jsem se rychleji než cvałem, rychleji než kdykoliv předtím. A sotva jsem se stačil vztyčit, už jsem musel jít k zemi.

Další den se objevilo ještě jedno, jiné.

Rok od roku, každý týden, každý den se stávala obyčejnějším jevem. Řád Věcí je vsál do sebe a ona se stala jeho hlavním rysem.

Cestu přemístili, rozšířili, pokryli čímsi hladkým a protivným, podobným slizu hlemýžďů, nebyly na tom ani koleje, ani louže, ani kameny, květiny a stín.

Předtím se na cestě potkávalo mnoho drobných nezakořeněných tvorů - cvrčků, aravenců, žab, myši, lišek a jiných zvířat. Jak jsem řekl, byli příliš malí na to, abych se nad nimi vztyčoval, nemohli by mě pozorovat jak se patří. Nyní se mnozí z nich cestě vyhýbali, ostatní drtila kola. Přímou u svých nohou tak zahynulo mnoho králíků. Děkoval jsem osudu, že jsem vaz a že i když mě vítr může vyvrátit z kořenů, nebo mě mohou setnout, za žádných okolností mě nikdo nemůže rozmáčknout.

Když se jednou objevilo na cestě několik automobilů najednou, požadovala se po mně nová úroveň mistrovství. Sotva jsem se objevil nad trávou jako malý proutek, jasně jsem rozuměl základní poučce růstu ve dvou směrech najednou. Osvojil jsem si jí silou okolností, když jsem uviděl chodce, jdoucího z východu na západ a jezdce proti němu. Potřeboval jsem jít ve dvou směrech najednou, což jsem udělal. Myslím, že je to něco, co se nám stromům daří bez námahy. Bez ohledu na vzrušení se mi podařilo minout jezdce a vzdálit se od něj, v ten samý okamžik jsem se už vlnitě přibližoval chodci, minul jej (tehdy ještě nemohla být řeč o sklánění!) a až potom úplně zmizel ze zorného pole jezdce. Tehdy, kdy se mi poprvé, ještě tak mladému, vše podařilo udělat správně, jsem na sebe byl hrdý, i když to není tak těžké. Od těch dob jsem to dělal nesčíslněkrát, jako ve snu. Ale zamysleli jste se nad tím, jaké mistrovství potřebuje strom, když se musí v jednom okamžiku zmenšovat několika různými rychlostmi a několika různými způsoby pro každý ze čtyřiceti automobilů, jedoucích v jednom směru, a v ten samý okamžik se zvětšovat pro čtyřicet jiných v protisměru a samozřejmě, nezapomenout sklonit se nad nimi v potřebném okamžiku? Minutu za minutou, hodinu za hodinou, od rozbřesku do soumraku, a také ve tmě noci?

Mojí cestě se nedařilo oddychnout, pracovala pod nepřerušujícím se potokem aut. Pracovala a já jsem také pracoval. Už jsem se nemusel třást a poskakovat, ale musel jsem běžet stále rychleji a rychleji, s nestvůrnou rychlostí růst, sehnout se, stáhnout se v nic za okamžik - vše ve spěchu, bez potěšení z plynutí času, bez oddechu, znova, znova, znova.

Skutečně jen málo řidičů si dalo práci na mě pohlédnout, byť jen zběžně. Zdálo se, že

většinou nic neviděli. Jejich oči byly upřeny na cestu před sebou. Věřili, že někam směřují, že o něco usilují. K jejich automobilům byla vepředu připevněna malá zrcadla, do kterých čas od času pohlédli, aby uviděli místo, kde už byli, a potom jejich pohled ztuhnul, přikován k cestě vepředu. Myslel jsem si, že pouze brouci upadají do takového omylu. Brouci vždycky spěchají a nikdy se nedívají nahoru. Vždy jsem o nich měl špatné mínění. Ale ti se aspoň nevnměšovali do mého života.

Přiznávám se, že za noci, kdy jsem si mohl odpočinout, kdy Měsíc nestříbřil moji korunu a kdy jsem svými větvemi nezastíňoval hvězdy, důkladně jsem se zabíral tím, že bych přestal plnit svůj závazek obecnému Řádu Věcí, že se přestanu pohybovat. No, ne zcela důkladně. Napůl důkladně. Jednoduše z únavy. Ale jestliže ta hloupá vrbička na úpatí kopce uznávala svůj závazek a vyskakovala, zrychlovala, vyrůstala a zmenšovala se pro každé auto na dálnici, tak jak bych mohl odporovat já - vaz? Čest svazuje a každé moje semeno, ještě než vzklíčilo, znalo svoji povinnost.

Už asi padesát nebo šedesát let uplynulo od té doby, kdy jsem se podřídil Řádu Věcí a přidal svůj díl k podporování lidské představy, že se kamsi pohybují. Rád bych jí podpořoval dál. Ale stalo se tolik strašných příhod, že chci vyjádřit svůj protest. Nejsem proti tomu, abych se pohyboval ve dvou směrech najednou, rostl a zmenšoval se v jednom okamžiku, dokonce snáším rychlost 60 nebo 70 mil za hodinu, která je proti přírodě. Jsem připraven pokračovat, dokud mě nesáká nebo vytrhnou z kořenů. Je to moje práce. Ale s hněvem protestuji proti mé přeměně v cosi věčného. Věčnost není můj obor. Jsem vaz, nic většího, nic menšího. Mám své povinnosti, a ty plním. Jsou radosti, které mi přinášejí požitky (i když je jich stále méně, protože ptáků ubývá a vítr přestal být svěží). I když mě možná nazvete kmetem, jsem pomíjející - to je mé právo. Být smrtelný je mé privilegium. A zrovna to mi vzali.

Stalo se to loni, jednoho deštivého posmourného březnového večera.

Jako vždy se cesta krčila pod vlnami automobilů, které se rychle pohybovaly v obou směrech. Byl jsem zaměstán, hnál jsem se mimo, vyrůstal, skláněl se, zmenšoval se a tma přicházela tak rychle, že jsem si hned nevšiml, co se stalo. Řidič jednoho z automobilů viditelně pocítil, že jeho potřeba "dostat se někam" se stala skutečně neodkladnou a proto se rozhodl předjet před ním jedoucí automobil. Tím manévrem se rozumí dočasné odklonění směru Cesty a vychýlení na vzdálenější stranu, která se obvykle pohybuje ve druhém směru (dovolte mi vyjádřit své nadšení nad uměním cesty provádět takové manévry, skutečně nesnadné pro neživou bytost, stvořenou člověkem). Avšak druhý automobil byl příliš blízko k spěchajícímu; v ten okamžik, kdy změnil stranu, byl přímo před ním. Cesta nemohla nic udělat, už tak byla přeplněná. Aby zabránil srážce s protijedoucím autem, spěchající automobil úplně změnil Směr Cesty, podle svého přání se obrátil k severu a přinutil mě skočit přímo na něj. Vrhnuv jsem se na něj strašlivou rychlostí 85 mil za hodinu. Prudce jsem se zvednul do výše, sklonil se nad nimi, udiven a ohromen víc než kdykoliv předtím. Potom jsem auto udeřil.

Ztratil jsem pořádný kus kůry a navíc kus lýka, což bylo vážnější. Ale v místě rány jsem měl obvod asi 7 stop, proto mi úder nezpůsobil vážnější škodu. Moje větve se otřásly, loňské hnízdo sedmihláška spadlo a já otřesem zasténal. To bylo poprvé v životě, kdy jsem vydal nějaký zvuk.

Automobil příšerně zasténal. Byl úplně rozbit mým úderem, doslova rozmačkaný. Jeho zadní část nebyla moc poškozena, ale předek byl zkroucený a rozmačkaný, takže se podobal starému koření; rozsypal se na ostré kousky, které se rozletěly okolo a padaly jako kapky kovového deště.

Řidič nestačil říci nic: zabíjím ho v mžiku. Ne protestuji proti samotnému faktu. Stalo se to, co se stalo - musel jsem ho zabít. Neměl jsem na výběr a proto nelituji. Ale protestuji proti tomu, čím trpí mé myšlenky. V ten okamžik, kdy jsem na něj skočil, mě uviděl. Nakonec se podíval nahoru. Uviděl mě tak, jak mě viděl málokdo - pouze děti a lidé v těch dnech, kdy ještě hleděli na svět, který je obklopuje. Uviděl mě zcela úplně - a nikdy víc a nikde neviděl a nemůže uvidět.

Uviděl mě přes hranol věčnosti. Spoutal mě s věčností. A tak zemřel v okamžiku vidění,

kteřé už nikomu neprozradí; byl jsem tak uchován na věky. Jak nesnesitelné. Nejsem ve stavu udržovat tu iluzi. Ať si lidé nepřejí porozumět Relativitě jevů, ale ať k ní mají vztah vědeckého pochopení.

Jestli to Řád Věcí potřebuje, budu zabíjet řidiče, i když od vazů obvykle nevyžaduje splnění podobného závazku. Ale abych hrál nejen roli vraha, ale i smrti, to je nespravedlnost. Jsem život, já sám mohu zemřít.

Jestli chtějí pozorovat smrt na vlastní oči - to je jejich věc, ne moje. Nepřejí si skrze sebe zobrazovat Věčnost. Ať se neobrací pro smrt ke stromům. Jestli ji chtějí vidět, ať pobláznou do sebe a hledají její kořeny ve svých srdcích.

(Z ruského překladu anglického originálu přeložil M. F.)

H. G. Wells

" V E L K Ý   S K Ř I V Á N E K "

Můj první aeroplán! Jak zářivá vzpomínka na daleké dny mládí!

Ach, ano, na jaře 1912 jsem dostal létající aparát "Alauda Magna" - "Velký skřivánek". (To já jsem mu dal to jméno.) V té době jsem byl statný muž ve věku dvaceti čtyř let: blondýn s rozkošnou kšticí, která zkrášlovala bezstarostnou smělou mladou hlavu. Byl jsem skutečně neodolatelný, nehledě na to, že jsem nosil brýle, protože jsem měl slabý zrak. Hodily se k mému výkonnému nosu, který by si nikdo nedovolil nazvat neforemným, nosu aviatika. Dobře jsem běhal a plaval, byl jsem přesvědčený vegetarián, nosil pouze obleky z vlny a zarytě se držel těch nejpokrokovějších názorů na vše. Zdá se, že ani jedno hnutí se neobešlo bez mé účasti. Měl jsem dva motocykly a na velké fotografii z těch let, která dosud visí v pracovně nad krbem, oslňují v kožené přilbě, ochranných brýlích, rukavicích a vysokých kamaších. Představte si, že jsem proslul jako velký odborník na vypouštění balónů a skautský instruktor.

Proto jakmile vypukla letecká horečka a všichni chtěli létat, byl jsem připraven vrhnout se třeba do pekla.

Nějaký čas mě zdržovaly slzy nedávno ovdovělé matky, ale nakonec mě přešla trpělivost a řekl jsem: "Jestli se nestanu létajícím obyvatelem Mintonchestru, odejdu odsud. Jen tak! Mám tvoji povahu, mami, a tím je řečeno vše!"

Včera mi padl v zásuvce komody, plné nevkusných dřevorytů a jiných plodů nehezských vynálezů, do oka jeden ze starých ceníků. Co to bylo za dobu! Skeptici nakonec uvěřili! Člověk může létat. Stejně jako na podporu automobilistů, nadšených motocyklistů a jim podobných se vyrojily stovky nových, dříve neznámých firem. Vyráběly aeroplány různých rozměrů a druhů. A ceny ... Ach, ty ceny! Minimálně 350 guineí za létající aparát! V onom ceníku bylo i za čtyři sta až pět set, za výrobek, který létal tak úspěšně jako dubové prkno! I to by ještě ušlo, i když aeroplány se prodávaly bez záruky, ale představitelé firem ještě mile oznamovali, že nepřikládají návod. Jak svěží jsou v mé paměti sny a pochybnosti té doby! Všechny sny se soustřeďovaly na kouzlo pobytu ve vzduchu. Já jsem měl sen, jak půvabně vzlétám z loučky před naším domem, lehce přelétám živý plot, kroužením nabírám výšku, abych se nezachytil o brušku na pastorově zahradě a prolétám mezi špičkou kaple a Whitcombovým kopcem směrem k tržišti. Můj Bože! Jak všichni budou toužit poznat mě! Jak budu slyšet hlasy: "To je mladý pan Bates. Věděli jsme, že se mu to podaří." Udělám kruh a možná zamávám kapesníkem. Potom jsem se chystal proletět nad Leptonovými zahradami směrem k obrovské zahradě sira Digby Postera. Kdo ví, možná z okna domku vykukne jeho kouzelná obyvatelka ...?

Ach, mladost, mladost!

Pamatuji se, jak jsem se hnál do Londýna, abych zjistil, jaká je situace a zadal zákazku. Nezapomenu, jak jsem kličkoval potokem automobilů, které mě obazovaly blátem, když jsem se hnál od jednoho obchodu ke druhému. Nezapomenu na podráždění z mnohokrát opakované odpovědi: Vyprodáno! Můžeme zajistit dodávku začátkem dubna!

To mohlo vzít kuráž komukoliv, ale ne mně! Nakonec jsem koupil "Velkého skřivánka" v malé kanceláři na Blackfriars Road. Objednávka byla této firmě postoupena jiným výrobcem aeroplánů v jedenáct hodin dopoledne, poté co zákazník zemřel. Abych aparát obdržel, přetáhl jsem možnosti mého skromného účtu v bance - i když dnes si ani za nic nemohu vzpomenout na cenu, kterou jsem za něj zaplatil. Ubohá maminko!

Neuplynul ani týden, díly létacího aparátu byly doručeny a na louce za domem se dva dost průměrní mechanici snažili složit je do jednoho celku.

Ó, radosti dovršení! Třásl jsem se na prahu nesporně smělého činu. Nikdo mě neučil létat - všichni kvalifikovaní instruktoři byli najati za šílené peníze na měsíce dopředu, ale zastavovat se na půli cesty není v mé povaze! Nevyržel bych odklad letu, navíc byla-li řeč o nějakých třech dnech. Řekl jsem matce, že jsem bral hodiny: syn, který pro klid své rodinky není schopen zalhat, nemá za groš ceny.

Pamatuji na veselý zmatek, když jsem se se strojenou lhostejností potloukal okolo aparátu, který nabýval stále dokončenější výraz. Dobrá polovina obyvatel Mintonchestru na mě uctivě hleděla zpoza živého plotu, zdržujíc se v uctivé vzdálenosti díky ceduli s předem připraveným nápisem a surovému výrazu ve tváři Snipa, našeho věrného zahradníka, který kosil trávu a ozbrojen kosou zastával strážní službu, nepouštěje nikoho na louku. Zapálil jsem si cigaretu a zkušeným pohledem se koukal na práci mechaniků. Abych ochránil aparát před dotěrnými obdivovateli, kteří všude strkali své nosy, najali jsme nezaměstnaného staríka Snortcomba, aby celou noc hlídal náš poklad. Jistě už chápete, že aeroplán byl tehdy znamením doby a zázrakem.

Na svoji dobu byl "Velký skřivánek" krasavec, i když dnes by jeho vzhled vyvolal ironický úsměv kteréhokoliv školáka. Byl to jednoplošník, připomínající typ Blériot: Měl speciálně upravený sedmiválec GKC o 40 HP se setrvačником GBS.

Strávil jsem celou hodinu tím, že jsem reguloval chod motoru. Rachotem jsem málem ohluchl - štěkal jako kulomet. Nakonec pastor nechal vzkázat, že píše kázání "O pokoji v duši" a vůbec se kvůli tomu kraválu nemůže soustředit na práci. Přijal jsem tento protest shovívavě. Motor naposledy zahřměl a umkl. Obhlédl jsem svůj poklad dlouhým pohledem a vypravil se na procházku po městě. Velmi jsem se snažil být skromný, ale nemohl jsem nepocítit všeobecnou pozornost. Když jsem vyrazil na procházku, zapomněl jsem se převléci. Měl jsem na sobě bundu a kamaše, koupené speciálně pro létání, a na hlavě koženou helmu s nedbale se plácajícíma "ušima", takže jsem mohl slyšet vše, co se říkalo kolem. Nestačil jsem dojít ani na konec Guy Street, když za mnou šlapala nejméně polovina obyvatel městečka ve stáří do 15 let. "Připravujete se k letu, pane Batesi?" zeptal se jeden tlustoučkový chlapec. "Jako pták?" "Neleťte, dokud se nevrátíme ze školy," úpěnlivě žádal jiný.

Ten večer byl pro mě něco jako cesta po boku nějaké velmi vysoce postavené osobnosti. Vykonal jsem zdvořilostní návštěvu u Leptona, našeho učeného zahradníka a bylo vidět, že je polichocen mojí pozorností. Provedl mě svojí oranžérií, mimochodem upozornil, že má tři akry skleníků a také mi ukázal zařízení pro pěstování obilí. Poté jsme prošli na vzdálenější konec zanedbané květinové zahrady, kde jsme se obdivovali jeho včelám.

Když jsem vyšel na ulici, moje suita na mě stále ještě čekala, přičemž se ještě zvěšila. Zehnul jsem do hostince "Býk a kůň", jen tak na sklenku limonády. Všichni mluvili o mém aeroplánu. Jak jsem se zastavil na prahu, všichni zmlkli, ale potom se ze všech stran začaly sypat otázky.

Později jsem se přesvědčil, že přílivy a odlivy popularity patří do skupiny těch nejméně objasněných a nejvíce nestálých jevů na světě.

Zvláště si vzpomínám, že starý Chessman, řezník, jehož prase jsem potom zajel, mi znovu a znovu spokojeným tónem říkal: "ZVEDNOUT se ti nedá žádnou práci. VZNĚST SE bude lehké." Při tom mrkal a kýval hlavou na jiné úctyhodné kramáře, kteří byli přítomni.

VZLĚTNOUT NEPALO PRÁCI. "Velký skřivánek" se lehce odlepil od země. Motor za mnou

zařval, vrtule se začala točit, buch, buch, aparát se několikrát odrazil od země, lyžiny se svěsily pod předními koly, a my jsme se rychle vznesli nad loukou směrem k živému plotu, obklopujícímu pastorův dům. Můj aparát se zvedal vpřed a nahoru, jako se při chůzi kolébá zavalitá, ale velmi temperamentní dáma.

Na prahu naší verandy jsem letmo zahlédl svojí statečnou malou maminku, která se snažila zadržet slzy a byla plná hrdosti na syna. Vedle stály dvě služky a starý Snipe. Poté jsem rázem soustředil všechnu pozornost na řídící páku, nechtěl-li jsem viset na brušních v pastorově sadu.

Po vzletu jsem ucítil lehký odpor aeroplánu. Uviděl jsem, že při našem ohlušujícím přiblížení se skupina na polní cestě mezi živými ploty přikrčila a rozprchla se na všechny strany. Až po letu, když bylo po všem, jsem pochopil, na co přišel ten idiot všech idiotů Snortcomb. Zjevně si vzal do hlavy, že náš okřídlený poklad se musí přivázat - jinak si nedovedu chod jeho myšlenek vysvětlit - a připevnil ke koncům křídel provaz dlouhý asi tu-cet yardů a připoutal ho ke dvěma železným stojanům, na které se obvykle připevňovala síť na badminton. "Skřivánek" kůly bez námahy vytrhnul. Ted se za aeroplánem vlekly, tancovaly, vyskakovaly a doslova se vrhaly na vše, co se jim ocitlo v cestě, uštědrující citelné rány. Řekli mi, že na polní cestě nejvíc utrpěl ubohý Templecon - holohlavý stařík dostal citelný záhlavec. Hned poté roztřískaly pastorova okurková pařeníště, zbavily života jeho papouška, vyrazily horní rám v okně pracovny ve druhém patře a jen zázrakem neuhodily služku, která vykoukla z okna. Je jasné, že jsem nic nevěděl o výjevech, které se odehrávaly o mnoho níž, než byla úroveň letu. Snažil jsem se vyhnout pastorovu domu a zahlédnout krásné stvoření a potom úpěnlivě prosil boha, abych nezachytil o brušení na vzdálenějším konci zahrady. A to se mi podařilo (listí a slabé větve, které letěly na všechny strany po styku s lyžinami se nedaly spočítat). Chvála nejvyššímu za pevné válce motoru!

Pilotovat aeroplán se ukázalo být mnohem těžší, než jsem si myslel: motor ohlušivě řval, vrtule sebou trhala jako živé stvoření - přímo odporovala lidským záměrům. Ke všemu jsem otočil letadlo směrem k tržišti, zahřměli jsme nad Stantonovým krámem se zeleninou. Železné kůly prošly nad stavbou odzadu, vesele přepočítaly krytinu na střeše a vrhly lavi-nu cihel z rozbitého komína na chodník plný chodců. Zatím aparát prudce zobnul nosem - jednomu ze železných kůlů se zachtělo na okamžik zachytit jako kotvě o krov Stantonovy střechy a dalo mi velkou práci přeskočit vedle konírny u hostince "Býk a kůň". Přiznávám, že komínu jsem si prostě nevšiml. Přistávací lyžiny sklouzly po střeše jak po skluzavce a levé křídlo se ohnulo o vršek komína, nemotorně se odrazilo a poškodilo se ještě víc.

Později mi řekli, že kůly prošly nad tržištěm plným lidí způsobem ďábelsky zákeřným, tím, že aeroplán prvně sklonil nos a potom prudce vyskočil nahoru. Omlouvám se, ale tato část líčení zjevně přehání. Nikdo nebyl zabit. Od toho okamžiku, kdy jsem se objevil nad Stantonovým krámem a potom sklouznul ze střechy konírny, abych přepočítal skla Laptono-vých skleníků, přešlo sotva půl minuty. Kdyby lidé projevíli rozumnou ostražitost a nekoukali po mně, nikdo by nemusel utrpět. Jako kdybych byl povinen každému vysvětlovat, že jej může zasáhnout železná palice, vlečená za aeroplánem. Jestli měl někdo skutečně varovat lidi, tak to byl ten idiot Snortcomb. Nepředvídané poškození levého křídla, jakož i porucha, která se projevila v činnosti jednoho z válců - rachot motoru byl trhavý a neklidný - žádaly všechnu moji pozornost beze zbytku. Bohužel jsem odpovědný za to, že starý Dadney spad-nul z plošiny omnibusu, ale nemám nic společného s tím, jaké manévry potom následovaly, a po nichž se omnibus zaryl do výkladu Chessmanova obchodu. Skutečně nemohu odpovídat za nevyzpytatelnou tlupu pobudů, která se obrátila na panický útěk po hliněném nádobí, nedba-le rozloženém na zemi, a povalila pult, za kterým se prodával olej. Jednoduše ze mě udělali obětního beránka.

Neřekl bych, že jsme na Laptonomy skleníky spadli nebo přes ně přejeli. Ne, když už mám být přesný, tak je zde na místě slovo "přepotáceli". Ano, to je to správné sloveso.

Bylo skutečně strašné cítit, jak mě nese velké zařízení, schopné udržet se ve vzduchu, které je se mnou spojeno v jeden celek, a i když se ze všech sil snažím řídit let, buď poskakují, nebo s praskotem padám na střechy skleníků. Nakonec, po pátém nebo šestém útoku, jsem si oddechnul s radostným ulehčením: začali jsme nabírat výšku.

V mžiků jsem zapomněl na všechny nepříjemnosti. Pochybnosti o tom, zdali byl "Velký skřivánek" stvořen pro let, se rozptýlily. Zahřměli jsme nad zdi na konci pozemku a za námi čertovské kůly stále ještě otloukaly vše, co bylo na dosah. Na Chessmanově louce jsem neučinil nic nikomu a ničemu, pouze kůl udeřil krávu. (Nazítří zdechla.) Zatím jsem začal zvolna, ale neustále stoupat, a když jsem pocítil, že aparát je poslušný mé vůli, zahájil jsem otočku nad Chessmanovými prasečáky, hořic přáním ještě jednou ukázat Mintonchestru, čeho jsem schopen.

Chystal jsem se dostat po spirále nad stavby, a proto jsem opsal několik kruhů okolo špičky kaple. Do té chvíle jsem byl tak pohlcen propadáním a trháním svého pokladu, že jsem nevěnoval pozornost tomu, co se děje na zemi. Teď jsem měl možnost spatřit, jak nevelká skupina v čele s Laptonem si to namířila napříč přes Chessmanovu louku. Laptonovy ruce hrozně svíraly vidle. "Ha, koho neviditelného to pronásledují?"

Houpavě jsem letěl výš a výš.

Vrhnul jsem pohled dolů na Guy Street a uviděl strašlivý nepořádek, který postihl tržiště. Tehdy jsem ještě nespojoval ten strašlivý bláznec se svým letem.

Až silný otřes od úderu o koroubičku vypnul motor "Skřivánka". Nikdy jsem nepochopil, jak se mi podařilo srazit se s nešťastným větrníkem, snad spolehlivému řízení aparátu bránilo poškození levého křídla, vzniklé nárazem o střechu Stantonova domu. Buď jak buď, narázil jsem do té ponuré ozdoby, poškodil ji a v průběhu několika dlouhých sekund se zdálo, že v budoucí minutě se aeroplán zřítí na tržiště. Nelidským úsilím se přesto aeroplán udržel ve vzduchu. (Lidé, které jsem nerozmáčkl, by mohli uronit slzičku vděčnosti.)

Poté, co jsem se přenesl a udeřil o vrcholy Withcombových stromů, vydechl jsem si ... a uslyšel, že motor se zastavuje. Čas na výběr místa pro přistání už nebyl a možnost vrátit se také ne. Copak bylo mojí vinou, že dobrá polovina obyvatel Mintonchestru zaplnila Chessmanovu louku? Ta louka mi dávala jedinou šanci jak přistát a nezabít se. Využil jsem ji, prudce klesnul a učinil vše, co na mě záviselo.

Je možné, že jsem udeřil několik lidí. Ale co se dá dělat: pokrok se neobejde bez obětí!

Ano, musel jsem pobít jeho čuníky. Otázka byla postavena takto: když posadím aparát na pasoucí se prasata, zkrátím délku dobehu, anebo když je přeletím, vrazím v rychlosti do prasečáku z vlnitého plechu. Ze mě by zůstal mastný flek a konec konců, jak končí všichni vepří, je známé a neodvolatelné.

Zastavili jsme se. S námahou jsem se zvednul a ohlédnul se. Okamžitě mi bylo jasné, že v záchvatu černého nevděku se Mintonchester připravuje ukrást mi moje skromné zásluby organizátora Dne letectva.

Ve vzduchu zněl řev dvou prasat, která aparát přejel, a pobouřený křik zavlounů. Nejblíže ze všech byl Lapton. Svíral vidle s očividným záměrem vrazit mi je do břicha. V okamžiku nebezpečí nikdy nenamáhám hlavu a chápu velmi rychle.

Jako střela jsem vyskočil z nešťastného "Skřivánka", rychle proběhnul prasečákem, překřížil Froblisherův sad, přeskočil zeď okolo domku Chingsových a ukázal se uvnitř policejní stanice dříve, než se ke mně kterýkoliv pronásledovatel přiblížil na méně jak 50 stop.

"Zdravím vás!" řekl inspektor Newton. "To jste odkrouhnul svoji archu?"

"Ne, ale zdá se mi, že lidé cosi pobouřilo ... Chci ... Zavřete mě do cely ..."

Dva týdny, celé dva týdny mi nedovolili přiblížit se k mému stroji. Když první rozčilení trochu opadlo, rozloučil jsem se s pohostinnou policejní stanicí a vypravil se domů, přičemž jsem se musel plížit oklikou přes Law-Lynn a Charte, pouze abych nezavdal důvod k novému probuzení aktivity spoluobčanů. Rozumí se, že jsem našel matinku ve velkém rozhořčení nad tím, jak se ke mně zachovali.

A tak jsem se ocitl v obklíčeném postavení místností druhého patra a mého siláka - "Velkého skřivánka" bylo vidět na Chessmanově poli, přičemž kdokoliv se mohl okolo něj procházet a očumovat, ale já ne! Chessman vyrukoval s teorií, že aparát je jeho kořistí. Jednou v noci se ale zvednul silný vítr a vrhnul mého miláčka přes plot na Leptonova páněniště...

Potom nám Lepton poslal hloupý vzkaz: jestli si letadlo neodklidíme, prodá jej

na úhradu škod. Dále následovala dlouhá tiráda o způsobených škodách; byl uveden i jeho právník. Matička si pospíšila do Upnorton Corner, kde se obrátila na Clampae ("Stěhování nábytku"). Mládenci ze skladu sehnali vůz a v tu dobu, kdy lomozíci povoz přijel na místo, nálada společnosti se do té míry zklidnila, že jsem mohl osobně řídit převoz.

Aeroplán byl rozložen nad ruinami agrotechnických novinek páně Leptonových jako velký motýlek, celkem netknutý, když nepočítáme několik dřer, ohnutých vzpěr a výztuh levého křídla a také zlomenou lyžinu. Aparát byl ušpiněn krví vepřů a vypadal velmi nepřitažlivě.

Slavnostní průvod domů mi vrátil někdejší popularitu. S pomocí skupiny mužů jsme "Velkého skřivánka" zvedli na povoz. Pro větší stabilitu jsem se usadil na sedačce pilota a různobarevné sedmispřeží táhlo aeroplán k našemu domu. Když jsme vyrazili, byla asi jedna odpoledne a seběhnuvší se děcka zdravila ten slavnostní okamžik přátelským smíchem a salvou posměšků. Nemohli jsme projet po Pooks Lane - úzké uličce, lemované vysokými zdmi, okolo pastora domu a zamířili jsme objíždkou po Chessmanově louce na Stokes West a přes obecní pastvinu.

Bylo velice nutné udělat to, co jsem udělal, uznajte: vypínel jsem se na triumfálním voze, okolo se vlnilo moře hlav, to vše povzbuzovalo... Opojení slávou! Věřte, chtěl jsem pouze na pozdrav škubnout motorem, ale zvedlo mě to do vzduchu. Vrrrm! Jako by mě něco vyhodilo. "Skřivánek" se odtrhnul od povozu a hrnul se nad pastvinou ke svému druhému letu.

"Proboha!"

Rozhodl jsem se nabrat jen malou výšku, otočit se a přistát na louce za našim domem. Ale běda! První aeroplány byla velice svévolná stvoření.

Avšak ani přistání v pastoraově zahradě nebyl špatný nápad. Cožpak je možné obviňovat mě z toho, že na trávníku právě svačila pastoraova rodina s přáteli? Prostě se jim nechtělo vyběhnout na ulici, když si to "Velký skřivánek" rázoval k domovu; zaujali výhodné místo předem. Tento lunch byl zamýšlen jako skromná slavnost. Sešli se projevit škodolibou radost nad každou podrobností mého zahanbujícího návratu. To bylo úplně jasné z toho, kde postavili stůl. Mohl jsem za to já, když se osudu zachtělo udělat můj návrat méně ponižujícím a mrštil mě na jejich hlavy?

Z talířů kouřila polévka. Domníval jsem se, že sešlá společnost mě pozvala na zákusek.

Tosud nemohu pochopit, jak to, že jsem pastora nezabil. Náběžná hrana levého křídla jej praštila do podbradku a vlekla v poloze zády napřed 10 yardů. Jeho šijové obratle byly asi z oceli, ale jestli je tomu skutečně tak, je překvapující, že se mu neutrhla hlava. Nebo že by se držel něčeho dole? Jenom si nedokáží představit čeho. Je očividné, že pouze ohromení z pohledu na jeho obličej s vytřeštěnými očima je vinno tím, že jsem vrazil do verandy. Ale kdo by nekoukal s otevřenými ústy?

Vše bylo naměkko... Veranda pod vrstvou zelené barvy musela být ztrouchnivělá. Buď jak buď, ale sama stavba a s ní popínavé růže, tašky krytiny, to vše bylo zlámáno, rozerváno a rozbito a zřítílo se jako divadelní dekorace, přičemž motor, polovina aeroplánu a já jsme skrze obrovské dvoudílné francouzské okno přistáli v obývacím pokoji. Naštěstí pro naše zdraví bylo otevřené. Menší nepříjemnější zranění, než porážení okenním sklem, když jím proletíte. Na moji hlavu se rázem sesypal hustý liják mravních poučení a výčitek - ještě dobře, že pastor byl vyveden z míry. Ach, ty hluboké a vzletné sentence! Je však možné, že zmírnily žár jeho vášní.

A to byl konec mého prvního aeroplánu, "Velkého skřivánka". Nikdy, ani ve snu, jsem se nepokoušel pro něj vrátit; jednoduše se mi nedostávalo rozhodnosti ...

Potom vypukla bouře!

Obsahovala ji myšlenka, aby matka a já jsme byli donuceni zaplatit vše, co se někdy rozbilo nebo zlámalo v Mintonchestru od samotného stvoření světa. Jako bychom byli dlužní za každé zvíře, které nenadále zdechlo v paměti nejstarších obyvatel městečka. Sazba byla stejně nestydatá jako nároky.

Krávy byly ceněny od 20 do 30 liber, vepři byli po libře za kus, bez slevy za zabítí několika kusů najednou; veranda, ten ubohý přístavek, byla oceněna na 45 liber. V ceně byly též jídelní servery, stejně jako krytina a stavební práce všeho druhu.

Naskytá se představa, že někteří obyvatelé Mintonchestru si představovali, že nad

městečkem se objevila záře blahobytu, fakticky omezená jen naší platební schopností.

Pastor si pospíšil se zastaralou formou vyděračství, vyhrožujíc prodejem na úhradu škod, ale já jsem smířeně souhlasil: Rozprodejte ...

Odvoloval jsem se na defektní motor, na osudnou shodu okolností, mohl jsem vyskočit z kůže, abych svalil vinu na firmu z Blackfriars Road, a v představě dostatečné míry jistoty jsem předložil vysvědčení nemajetnosti. Díky mé matince jsem neměl žádné jmění, mimo dvou motocyklů (stejně mi je ti zloději zkonfiskovali!), temné komory pro vyvolávání fotografií a spousty knih o letectví a pokroku všeobecně. Matinka, to se rozumí, nebyla vinná. S tím, co se stalo, neměla nic společného.

Tak se nepříjemností přivalily jak lavina. Stačilo, abych se objevil na ulici, a hned nějaká lůza na způsob chlapců, obsluhujících hráče golfu a neohrabaných výrostků na mě pokřikovala urážky; hlupáci na způsob starého Laptona, neberoucí v úvahu, že člověk jim nemůže uhradit to, co nedostal, mi hrozili fyzickým násilím. Nejvíce mě dopalovaly ženy různých džentlmenů, které počítaly, že jejich mužům dlužím oddych od práce na základě zákona o poškození na zdraví a zasypaly mne kupou idiotických obsílek, ve kterých jmenovaly celé hromady fantastických přestupků, jako třeba záměrné poškození, vražda, předem promyšlené poškození a porušení cizího práva držby. Zbývala mi jediná možnost: utéci z Mintonchestru, odjet do Itálie a zanechat ubohou starou matičku krotit lidské vášně v jejich tvrdém a ovládaném způsobu. Musím přiznat, že projevila skutečnou tvrdost. Nikoliv žena, ale křemen!

Jako by se ani nic nestalo, mintonchesterští se moc nepřiživilí na její účet; ale stejně se musela rozloučit s útulným domkem v Mintonchestru a přestěhovat se ke mně do Arezza, bez ohledu na její odpor k italské kuchyni. Po příjezdu zjistila, že i zde se mi podařilo stát se v určitém smyslu proslulým, když se mi během tří dnů podařilo spadnout do tří různých horských rozsedlin, čímž jsem bezpochyby vytvořil rekord. Ale to už je úplně jiná historie.

Pomnívám se, že od startu do cíle epopej s prvním letadlem přišla mojí matinku na 900 liber. Kdybych se do toho nevložil a ona ve svém vzdorovitém úmyslu zaplatila všechny účty, stálo by jí to okolo tří tisíc...

Ale ten zážitek za to skutečně stál. Jak bych chtěl prožít to vše znovu! Víím, že nejeeden mně podobný starý podivín sedí nyní u krbu, nenávratně usazen ve šťastné době, plné dobrodružství, ve které kterýkoliv odvážný muž mohl létat a chodit, kde mu bylo líbo, zkoušel, co se mu zachtělo a potom chladnokrevně spočítal škody a uvažoval, co z toho bude.

Poznámka: Tato Wellsova povídka byla napsána roku 1909. Patří spíše do jeho tvorby prognostické, Wells se snažil ukázat, jak se za několik desítek let budou lidé dívat na dobu "báječných mužů na létajících strojích".

(Z ruského překladu anglického originálu přeložil M. F.)

J a n H o l e č e k - B A J K Y N A P O Z Í T Ě ě

REKLAMA -

Náš nový typ domácího robota nahradí kohokoliv. Především Vás.

KRÁSNÉ LÉTO -

To jsou letos nějaká vedra, poznamenal štír pět minut po výbuchu.

BIOLOGICKÁ VÁLKA -

Co já pamatuji, život vždycky začínal od prvoků.

NEUTRONOVÁ BOMBA -

Alamogoro? Bikini? Hirošima? Nagasaki? Co pořád otravujete? Neznám.

STO PADESÁT DECIBELŮ -

Říkáte, člověče, ticho? Ale to jsme přece my!

.....

Míroslav Fišer

Š I L E N C I   N A   Ú T Ě K U

.....

Motto: 5150 /Americký policejní kód - šílenec na útěku/

Už se setmělo, ale služba se otravně vlekla. Pancéřovaný hlídkový automobil se propílal mezi ojedinělými auty na neosvětleném bulváru. Kde jsou ty časy, kdy všude blikaly neоновé reklamy, pomyslel si velitel hlídky Ron Wood a nostalgicky se usmál. Policejní aspirant Jimmy McIntyre si pomyslel cosi o tom, že dědkovi straší na majáku, když se ještě dokáže smát. I když služba byla celkem klidná, k radosti bylo daleko. Nejtěžší zásah toho dne byla razie v hašišáckém doupěti na Lincoln Street, ve kterém našli jen jednu mrtvolu. Crack, říkal doktor. Vůbec nezáviděl chlapoům z vedlejšího obvodu. Samé slumy, špína, drogy, vraždy pro pár dolarů. Starosta má pravdu, izolovat, ať se nerozlézají do okolí a ať se tam ta svěť v klidu vystřelí. Potíž je v tom, že jestli to takhle bude pokračovat, za deset let bude celé město vypadat stejně.

"Centrála volá všechny vozy," ozvala se vysílačka. "Pravděpodobně letecká katastrofa asi tři míle východně od Oak Hill. Zablokovat všechny křižovatky na Třetí východní a Maddox Road a zajistit volný průjezd sanitek mezi výpadečkou na Oak Hill a Emergency Hospital. Konec."

Wood stiskl tlačítko na havarijním výkonu, pod nohama zavyla turbína a vůz sebou trhnul vpřed. Zároveň se roztěkal klakson a rozsvítil se maják.

Během půl minuty zastavili na křižovatce Třetí východní a Newton Street. Jimmy si překontroloval neprůstřelnou bundu z vrstvené kevlarové tkaniny, nasadil si přilbu s titanového plechu, z držáku sejmul pistolový samopal a vystoupil. Nejvíce ze všeho se podobal středověkému těžkooděnci, jediný rozdíl byl v tom, že byl pohyblivější. Přistoupil k železnému sloupu uprostřed chodníku, do skříňky na něm zasunul magnetický klíč a trhnul pákou. Napříč přes Newton Street jako gilotina spadla síť z kompozitových vláken, zavěšená na sloupech. Teď by z Newton Street na Třetí východní odbočil jedině tank, který by vyvrátil sloup. Síť by stejně nepovolila. A tanky ta pakáž se slumů stále nemá.

S pekelným řevem se okolo přehnalo několik sanitek. Jejich světla se v mžiku ztratila a řev odumřel kdesi na předměstí.

V tom vypískla vysílačka na Jimmyho zápěstí. Signál, okamžitě do vozu!

"Co se děje? Vidíte někde střelce, pane?"

"Ne, máme doprovodit konvoj na místo a pročesat okolí. Přidělili nám okolí Jonesovy farmy."

Po několika minutách jízdy přibrali u skupiny domků na křižovatce dvou silnic. Před malou samoobsluhou stálo jiné policejní auto. U něj přešlapovali dva policisté v ochranných kombinézách. Policejní asistenti Scott a Wolinski čekají na Woodovy rozkazy.

"Obejděte domky, septejte se lidí, jestli nezahlédlí něco nezvyklého, ať víme, kde vlastně začít. Vysílačky a zbraně s sebou!"

Po několikaminutové obhlídce zjistili, že domky jsou prázdné. Před vchody se našly cedule Na prodej. Samoobsluha byla mimo provoz. Až v posledním domku na kraji se svítilo. Wood zabouchal na dveře.

"Co je?" ozvalo se z reproduktoru u dveří. "Policie, můžete nám otevřít, pane?" odpověděl Wood.

Mad dveřmi se rozsvítilo světlo a z reproduktoru se ozvalo: "Ukažte odsnak!" Wood vytáhl odsnak, který nosil na řetísku na zápěstí. "Jeden krok vpřed, jste mimo záběr kamery!" Wood poslechl. Po chvíli se otevřely dveře a ven vyšel oužasek středních let. V ruce držel předpotopní osmatřicítku colt cobra.

předpotopní osumatřicítku colt cobra.

Wolinski mu hbitě zamířil na břicho podstatně modernější MAC 10. "Kdo jste?" vyštěkl. "Robinson. James Robinson. Dělá tu údržbáře zemědělských robotů. Co Jones zkrachoval, banka prodala farmu Syndicátu a ten ji robotizoval."

"Fajn. Neviděl jste, kam se zřítilo to letadlo?"

"To bylo letadlo? Viděl jsem záblesk támhle na poli C 2. Je to až za tím dubovým lesem. Jako by tam někdo spustil obří fotografický blesk. Ale neslyšel jsem ani explozi, ani dunění při pádu."

Wood se ujal slova: "Kudy se tam dá projít?"

"Vstup na pozemky Syndicátu je zakázaný. Území stráží hlídací roboti." Wood mu ukázal povolení k prohlídce, které vyplivla tiskárna ve voze. "Přece máte možnost je nějak odvolat." "Mají autonomní program. Já mám jenom neutralizační znak." Na nechápavé pohledy policistů dodal: "To je destička, kterou nosím na obleku. Roboti poznají, že sem patřím." "Tak si ten znak vemte a veďte nás." Když Wood viděl, že chlapík nemá žádnou chuť, dodal ostře: "Nebo vás mám nechat zavřít za narušování úředního výkonu?" Robinson se na něj zhnuseně podíval, zahučel: "Z louže pod okap!" a odplivnul si. Vytáhl z kapsy snák, připnul si ho na svetr a řekl: "Tak jdeme!" "Moment," odvětil Wood. "Vemte z vozů baterky a Stopaře!"

Když se vrátili, na helmách měli upevněné svítilny a Wolinski měl na popruhu přes rameno přehozeno něco jako pancéřovou pěst, jen místo hlavice byl vpředu mohutný trychtýř.

"Vložil jsem do něj program zvýšené citlivosti na pach krve. Jestli tam někde leží zranění, najde je bez problémů, pane."

Wood přikývnul a netrpělivě pokynul rukou. Proklusali mezi nízkými budovami z betonových panelů, zřejmě nějakými skladišti a ocitli se na poli. U jednoho ze stožárů řídicího systému pro roboty vydal Wood rozkaz k rozvinutí do rojnice.

Klopýtali o spadlé trouchnivějící větve v hájku. V tom McIntyre vykřikl a ukázal před sebe. "Zahlédl jsem tam nějaký pohyb! Tam u těch mladých stromčků!" Wolinski tím směrem namířil Stopaře. Podíval se na indikátor a řekl: "Nic, pane." Tmou proletěl paprsek a minul jeho hlavu jen o několik palců. Plácí sebou na zem a nocí zahřměly výstřely jejich samopalů. To vše přehlušilo zasvištění a exploze - Scott měl na zbrani nástavec na odpalování granátů. "Nechte toho, vy blbče!" syknul Wood. "Přískoky vpřed!" Pod malým doubkem ležel kovový válec s anténami. Původně měl šest nohou, ale výbuch mu dvě urval. Odtrhnul z válce i čtvercový kryt otvoru, ze kterého vypadly desky plošných spojů.

"Hlídací robot. Proč na nás střílel? A kde je vlastně Robinson?" Robinson zmizel. Wood zaklel. "Bez něj jsme tu jak terče na střelnici. Ale čert ho vem, nejdřív se podíváme na cé dvojku. Zhasněte světla. Už je to jen kousek."

Opatrně se proplazili na kraj lesíka a uviděli před sebou pole. McIntire spustil hledí přílby, ve kterém měl zabudován infračervený dalekohled. "Pole je široké asi půl kilometru. Je u protějšího lesa je tmavší pruh, asi jak na něj odpoledne nedopadalo sluneční světlo. Nikde stopy po žhavých troskách ani body o teplotě lidského těla." Wolinski manipuloval se Stopařem a ješ co Jimmy skončil, dodal: "Pach krve negativní. Ani stopy po uhlovodících a jejich spalínách. Podle Stopaře bylo pole asi před týdnem postříkáno prostředkem proti pleveli." "Stáhneme se zpátky k farmě. Ať se tu stalo, co se stalo, letecká havárie to určitě nebyla," rozhodl Wood.

"K zemi!" Pohotově zalehli částečně v trávě a v mladé kukuřici. "Něco se pohybuje u protějšího lesa," řekl Jimmy. "Teplota 31,1°C." "Robot?" "Nevím." Připravili si zbraně a čekali. Po chvilce se McIntire nadzvednul a řekl: "Už tam nic není."

Opatrně, ale co nejrychleji se vraceli na farmu. Na mezi u krajního pole se udiveně zastavili. Ze stožáru řídicího systému robotů zůstal jen asi čtyři stopy vysoký pahýl. Zbytek se jakoby vypařil. Wood sáhnul na plochu řezu nebo co to vlastně bylo. Byla dokonale hladká, jako sklo, ale sálalo z ní teplo.

Ještě větší překvapení je čekalo u farmy. Krajiní panel u jednoho z nízkých stavení se prostě vypařil. Byla to garáž robotů. Byla. To bylo to správné slovo. Teď to byla jatka. Jako by se tu konala nějaká elektronická a laserová Valhalla. Robot - nakladač v agonii rozevřel svoje čelisti, robot - pluh byl úhledně přefixnut na tři kusy, tři roboti-kombajny

vypadali, jako by se prošli pod buharem. "Tady řádil šílený Flash Gordon," prohlásil Wolinski. "Držte hubu," vyštěkl Wood. "Rychle odsud zmizíme. Jestli na tohodle cvoka narazíme, udělá z nás mastnej flek."

Proběhli uličkou mezi dalšími budovami, které skýtaly podobný pohled, a vyběhli na silnici u Robinsonova domku. Robinson se svíjel s šílenými skřeky na chodníku před vchodem. Měl popálený obličej, spálené vlasy i knír. Na dlani křečovitě rozevřená ruka měl vypálený obdélník neutralizačního znaku. Několik stop od něj ležel jeho revolver. Teď vypadal, jako by byl z rozteklé plastelíny. Nábojnice se roztrhly a rozervali bubínek. Wood se od Robinsona odvrátil, strhnul z ramene samopal a vypálil. Když se otočili i ostatní, neviděli nic.

"Byl tam, u samoobsluhy! Ale nebyl to robot, byl takový ... majestátní. Vysoký asi sedm stop, měl lesklou černomodrou hladkou kůži. Podobal se vzpřímenému tulení a měl takové hladké oblé tvary jako stíhačka nebo mladá svalnatá dívka. Mimoszemšťan!"

Scott nezaváhal. Sáhnuł do kapsy, vytrhnul z ní revolverovou plynovou injekční stříkačku, přiložil ji Woodovi na krk a stisknul spoušť. Přes kůži přešlo Woodovi do krční tepny narkotikum. Okamžitě upadl do bezvědomí. Scott přistoupil k Robinsonovi a učinil totéž. Křachnutí rozdrčené ampulky, syknutí plynu a klid. Wooda a Robinsona odtáhli k vozům, otevřeli zadní výklopné dveře a šoupli je (s želízky na rukách, protože jistota je jistota) do klecí pro zadržené.

Scott převzal velení. Přikázal Wolinskému, aby nechal Stopaře v autě a rozdělil granáty. Dva protitankové a dva zápalné termitové na muže. "Vemte si infrabrajele a jdeme. Toho zcvokatělyho robota - hlídače musíme dostat."

Přískoky se připlazili mezi budovy. "Wolinski vlevo, ty, mladej, vpravo, já rovně! Sraz za deset minut u toho krajního stožáru!"

Jimmy se plížil tmou, v ruce křečovitě svíral MAC 10. Byl rozhodnut granáty nepoužít, ještě nikdy s nimi neházel a ty plynové, co s nimi minulý měsíc rozháněli demonstraci, byly přece jenom trochu jiné. Vtom zpozoroval pohyb. Ten tvor nebyl robot ani se nepodobal Woodovu popisu. Snad jen vzdáleně. Tuleň s velikostí a postojem gorily, to ano. Ale jakákoliv majestátnost, elegance nebo grácie mu byly cizí. Ani kůže neodpovídala. Tahle byla pokrytá jakýmsi bradavicemi. A ta hlava! Hlava obří ropuchy, malá zlá očka pod převýslým vypouklým čelem. Teplota 31,3°C. Než stačil stisknout spoušť, mezi očima příšery se modře zablesklo. Roh budovy, v níž byl Jimmy přikrčen, zmizel. Potíchu, vmžiku. Jako při filmovém stop-triku. Potom stejným způsobem zmizela i příšera. Zvedl se a utíkal ke stožáru. Běžel jako o život. Kdesi vlevo za ním zahřmělo několik explozí. Zalehnul do nízkého zeleného žita u sloupu a čekal.

Scott a Wolinski přišli téměř současně. Už se nekryli. "Už se zvedni, mladej, je po všem! Dostal jsem ho čistě. Zahlídl jsem ho mezi dvěma baráky a vystřelil po něm granát. Ale v tom fofru jsem vystřelil zápalnej. Než na mne stačil natočit laser, dorazil ho druhej!" "A koho?" "Hlídacího robota, viděl jsi tu snad někoho jinýho?"

Jimmy mlčel. Co by tomu zabeďněnci vysvětloval, ještě by skončil jako Wood.

Vrátili se k autům. Otevřeli klece. Wood byl v útlumu, ale reagoval. Scott ho stručně informoval. Robinson byl mrtev. "Alergie na narkotikum, ale spíš šok," řekl Wolinski. Teprve teď si Jimmy všiml, že má na rukávu prýmek z policejního zdravotnického kursu. "Odvezeme ho ke koronerovi, pane," řekl Scott. "A na stanici to nahlásíme, jako že ten bengál způsobil porouchaný hlídací robot. Souhlasíte?" "Jo, jistě," odpověděl Wood nepřítomně. Jimmy neříkal nic. Policejní aspirant je stejně páté kolo u tříkolky.

Scott a Wolinski nastoupili do vozu a odjeli. "Tak pojedem, chlapče," řekl Wood. Jimmy si sedl za volant a Wood se posadil vedle něj. Jimmy mu vtříknul univerzální antidotum proti útlumovým látkám. Přepnul řízení na úsporný režim a rozjel se.

"Musím vám něco říct, pane. Taky jsem ho viděl, ale vypadal trochu jinak než ten váš." "Takže ty mi věříš?" "Věřím, ale je mi jasné, že dva roky před penzí si něčím takovým nebudete špinit posudek." "Přesně. Ještě mi řekni, co si o tom myslíš ty?" "Budou to všechno jen dohady. Byli to mimozemšťané. Určitě byli tak vyspělí, že k cestám po vesmíru už nepotřebovali lodě. Snad putovali jako záření. Vždyť každý tvor je jen informace. Přenesli jeho kód a vyslali ho do vesmíru. Tvor zemřel, ale jeho "paprskový dvojník" ještě stále letěl

ke hvězdám. A na místě určení se "tvor - paprsek" změnil ve dvojníka původního tvora. Snad z vlastní vůle nebo podle programu. Ale záření může být rušeno. Snad nějaké kosmické paprsky ... Prostě něco přerušilo jeho kód a místo původního tvora přistál šílenec. Nebo pithecantropus. Takže přistáli "normální" a "zrůdy". Byli si přece podobní, ale ten ničitel byl jasně primitivnější. Nebo zdětinštělý. Neovládal se ... Nevím." "Scott by ti řekl, že jsi moc četl komiksy." "Komiksy ne, pane, jenom starou poctivou sci-fi z minulého století. Asimova, Clarka, Andersona, Heinleina..." "To mi nic neříká, musel jsem se v životě moc ohánět, na čtení nezbyl čas."

Projeli po Třetí východní. Síť přes Newton Street už byla zdvižená. Jimmy zastavil na parkovišti policejní stanice. Wood se podíval na hodinky. "Dvě hodiny přesčas. Stejně nám je nikdo nezplatí. Jdu podat hlášení kapitánovi. Asi takové, jako podává Scott u nich na obvodu. Ale my víme. Ahoj zejtra."

Otevřel dveře a vystoupil. Svítalo.

.....

Miroslav Fišer

ANTIWAR REQUIEM

.....

"Jediným poučením z dějin lidstva je to,
že se z nich lidé nepoučili."

J. W. Goethe

Šetřili si
Podívat se chtěli
do Pompejí
dříve než nējací
piloti z pitomých rozkazů

J. Kainar: Blues o tom co chceme / Obelisk

V prázdné hlubině kosmu zdánlivě nehybně visela koule pevnosti. Díky černé antireflexní barvě na svém povrchu dokonale splývala s pozadím. Pozorovatel by se musel přiblížit až těsně k ní, aby rozeznal kryty vrhačů záření a šachet raketových torpéd. "Jižní pól" koule se ježil anténami.

V brázdách ovládacích pultů hlavního velínu se právě střídaly směny. Modrá zaujala své místo. Zlatá odešla do ubikace. Velící důstojník směny zapsal do knihy služeb: "Krügerova kosmická základna, 23. prosince 2019. Čas 20.00 UT. Modrá směna, 31 mužů, 3 důstojníci. Velící důstojník podplukovník Peter De Wet." A podepsal se.

Na svůj monitor si postupně přepínal okruhy všech klíčových systémů. Reaktory. Sluneční elektrárna. Elektronické jištění hlavic. Dispoziční energie pro vrhače záření. Kyslík a klimatizace. Spojová a navigační soustava. Všechny byly v pořádku. Podepřel si bradu a pohlédl před sebe, kde se na obrovské obrazovce promítala jižní polokoule. Různými barvami na ní svítily body, znázorňující všechny jednotky Systému. Nad obrazovkou byl znak Jihoatlantického paktu: půlené pole erbu a na něm vlevo kříž a vpravo svastika. Pod erbem heslo: Za Boha a svobodu v afrikánštině a španělštině. Za Boha ... Zítra budou vánoce. Až tahle směna skončí, budou vánoce. Svátky klidu a míru ... Jen toho klidu a míru se jaksi nedostávalo. Možná, že se mu podaří spojit s Lisou. Kdo ví. Stará Hlavní základna ve Walvis Bay

Je beznadějně přetížená a nové Středisko ve Vorsteru na okupovaném Madagaskaru se teprve staví. Copak to v plánovacích odděleních neviděli dřív? Když se před šesti lety po třetí válce o Angolu rozpadlo Hnutí nezúčastněných a Indie přistoupila k plánu na vytvoření mocenského bloku na základě staré africko-arabsko-indické vzájemnosti na východním pobřeží Afriky, bylo jasné, že v příští válce půjde o všechno. Ale základny začali stavět teprve předloni! To si opravdu mysleli, že se černí budou věčně mlátit jen mezi sebou? Časy se mění, ztrácíme náskok. Od zbytku Afriky nás oddělují linie elektronické obrany, nenávisť a odhodlání bojovat až do konce. Od zbytku světa (když nepočítáme Izrael a spojenecké jihoa-merické diktatury) nepokryté nepřátelství. Evropské a americké firmy, kterým naše zlato nesmrdělo, se raději stáhly po vydání drakonické Černé listiny spojenců fašismu a rasové nenávisť. Když jsme vybudovali Systém, zdálo se, že jsme neporazitelní, zařadíme se mezi velmoci, své protivníky přinutíme k povolnosti. Zmýlili jsme se. Už několik měsíců se o tom může přesvědčit každý, kdo se podívá na monitor. Jen několik kilometrů od pevnosti visí v prostoru kovový válec z něhož na všechny strany trčí antény. Kosmická mina. Teď možná sedí v bílé budově mezi palmami dole v Kérole snědý Ind nebo černý Afričan před stejným pultem jako já.

Stisknul tlačítko a na obrazovce naskočil monitoring indického kosmického střediska Trivandrum. Analýza: provoz v mezích normy, na základě analogických situací se v příštích 15 minutách neočekává zvýšená činnost.

Pohled mu opět padl na erb s heslem. Za Boha ... Pastor u nás v Transvaalu říkal, že máme milovat své bližní ... Ale copak ta tmavá pakáž mohou být naši bližní? Pravda, ten chilský generál v Akademii SATO měl do bělocha daleko, ale byl to aspoň spojenec... Ten prsten Lisa určitě dostane ... Klenotníkovi jsem zaplatil v hotovosti a zanechal příkaz k doručení k vánocům... Jaké asi budou vánoce tady, v pevnosti?

Pevnost dokončila oběh, pod ními se mihnuly shluky světelných bodů - Kapské Město, Durban, Johannesburg. Tam dole byla Lisa. Přeletěli Madagaskar a přešli na pohotovost I B. Průlet nad Indií. Za Himalájem opět na II A. Čína, Pacifik, Jižní Amerika. Přival dat nashromážděných centrálou Systému za dobu letu mimo oblast rádiové dosažitelnosti. A tak dál dokola ... Po několika hodinách únavného jednotvárného kroužení hvízdnul signál kontrolní družice Eldorado 1. Náhlá výměna signálů ve výstražném systému protivníka. A zase klid. Protentokrát klid.

Za necelou hodinu přijde (vlastně připluje - pevnost nemá umělou gravitaci) vedoucí růžové směny plukovník Santiago Galdes, podepíše mi převzetí směny, dám si fluidní sprochu a půjdu spát. Potom namluvím kazetu se sdělením pro Lisu, zaměstnání, idiotský kurs nové elektronické techniky, mše, na Štědrý večer budu mít službu.

Počítač zapískal a strhnul mu na monitor záběr vnější kamery. Byl to zpomalený opakovaný záznam. Za horizontem planety, tam, kde byla Afrika, se jasně zablesklo. De Wet si na monitor přepnul pozorovací sekci a požádal o analýzu. Na obrazovce počítač vykreslil charakteristickou dvojvlknku. Jaderná exploze. Na obrazovce v žele velínu zhasínala světla - to byly součásti Systému, od kterých nebyl signál. Světélka nad Jižní Afrikou postupně zhasínala. Systém byl v rozkladu. Tam někde daleko už není Johannesburg. Tam někde daleko už není Lisa.

Potom už fungoval jako robot. Strhnul plombu z páky na pultě. Přiložil palec na analyzátor a vytukal kód. V okamžiku, kdy pevnost vypálila první salvu, na monitoru se objevilo čisté bílé světlo, a to světlo ho spalovalo ...

Už neviděl, jak se na vedlejší obrazovce mihnul nápis

HAVÁRIE JADERNÉ ZBRANĚ / NEJDE O NAPADENÍ ! ! !

Nikdy se už nedozvíme, kdo rozsvítil hvězdu nad Betlémem. Nikdy se už lidstvo nedozví, že podruhé to byl podplukovník Peter De Wet. Začaly poslední vánoce v dějinách lidstva.

(Napsáno na 1. svátek vánoční roku 1987)

Americká sci-fi pro a proti "hvězdným válkám"

Chrám se od války nezměnil: zdí z červených cihel a prázdné rámy oken. Ani střecha s obligátními věžičkami, žádné vnitřní stěny, nic. Jako kdyby si děti neznámých obrů hrály se stavebnicí a postavily jenom čtyři stěny...

V jednom z výklenků v západní zdi chrámu je skromná hrobka nejvýznamnějšího občana Königsbergu - Imanuela Kanta. Bizarní náhodou ušetřila válka jedině toto místo. Jako by dobrý osud ochraňoval před bombami a granáty klid autora traktátu O věčném míru. Nedotknutá zůstala i bronzová tabulka se jménem a příjmením filosofa a jeho nesmrtelnými slovy místo epitafu: "Jsou to dvě věci - hvězdnaté nebe nade mnou a mravní zákon v mém nitru - které naplňují duši tím větším údivem a posvátnou úctou, čím častěji o nich přemýšlím."

Hvězdné nebe a mravnost. Velký filosof se domníval, že tato dvě témata jsou vzájemně nezávislá. Jsou věčná, tajemná, nekonečně hluboká, ale nijak nesouvisící. Právě nyní je možno pochybovat o tom, zda Kantovy řádky přežijí své dvousté výročí (kniha Kritika čistého rozumu, ze které jsou výňaty, vyšla r. 1788), nyní, když se zrodilo nové pojetí "hvězdného nebe" i "mravního zákona". I jejich vzájemného vztahu. Protože je zjevné, že neexistence toho druhého může učinit kříž i nad tím prvním. Jaký je smysl hvězdného nebe, když se jím nemá kdo kochat a přemýšlet o jeho věčných záhadách?

Co mimo smutné ironie spojuje zničený chrám s Kantovými slovy přehodnocenými dvěma staletími? Symbolický obraz: H r a n i c e .

V prvních zářijových dnech roku 1983 byla obrovská Convention Hall jednoho z největších hotelů amerického města Baltimore zaplněná do posledního místa. Probíhal řádný, v pořadí už 42. sjezd amerických přátel science fiction (z čistě národního snobismu nazývají Američané svoje setkání vytrvale "celosvětovými sjezdy"). Tentokrát bylo složení účastníků neobyčejné: známí autoři, vážení, i když široké veřejnosti méně známí odborníci v oblasti kosmického výzkumu a ... generál v. v., bývalý šéf výzvědné služby Pentagonu Daniel O. Graham! Generál, který vyměnil uniformu za civil, mluvil o něčem, za co trpěl a co zároveň něžně miloval. Vojácky úsečně přesvědčoval, naléhal, chrлил čísla a ustavičně se odvolával na tabulky a grafy.

O čem mohli diskutovat autoři sci-fi s pentagonským jestřábem? Diskutovali o projektu High Frontier (Vysoká hranice). Frontier ... slovo, které zná každý Američan, které vyvolává pochopitelné historické asociace. Ale co má společné se sci-fi? A s kosmem?

Jak už bylo řečeno, slovo "frontier" znamená v angličtině jednoduše "hranice", "hraniční čára". Občané USA si jej však pěstují jako národní symbol. Nazývají tak předvoj osadníků, kteří se stěhovali na západ severoamerického kontinentu, dobývající panenskou půdu pro kapitalistický průmysl, který jim byl v patách (doslova i historicky). Byla to cesta dobyvatelů, a ne prostých bojovníků s přírodou, jak je ukazovali později.

Přece však ještě legenda o skutečném duchu Ameriky, o duchu pionýrů, lidí statečných, otevřených, čestných a pracovitých. Surová nutnost jim nedovolovala odložit pušky, museli lovit a chránit opevněné osady, své ženy a děti před přepady Indiánů. Ze všech ostatních hodnot si nejvíce cenili klidnou práci a svobodné podnikání. A snad ještě jedno: ten zvláštní, s ničím neporovnatelný duch prvních pionýrů, který jim nedovoloval usadit se nadlouho na zabydlených místech a neúnavně duše hnál vpřed, hledat nové hranice.

V posledních letech se známý idiom znovu mihnul na stránkách novin a časopisů, v projevech představitelů vlády. Připomněli jsme si "duch dobyvatelů hranic", který se stal potřebným ve velmi aktuálních a praktických záležitostech! Jenže teď se píše o hranicích kosmických.

Nejednou byl kosmos využit za účelem propagandy. Už počátkem 60. let, při pracích na programu Gemini a Apollo president J. F. Kennedy vyzval vědce, aby vrátili americkému lidu

ztracený pocit národní hrdosti a vzkřísili vysoký morální duch prvních osadníků proti vzrůstajícímu pocitu zoufalství a nedůvěry v budoucnost.

High Frontier ... V plánech nynější washingtonské administrativy se tento pojem slučuje s reakční politikou organizace Heritage Foundation (Nadace dědictví). Začátkem 80. let připravili členové Heritage Foundation dokument, který obsahoval dlouhodobý plán vytvoření kosmické protiraketové obrany. Dokument se nazýval High Frontier a v Bílém domě se líbil. Neuběhl ani rok a slovo "frontier" si našlo své pevné místo v projevech "mocných tohoto světa". Tak pevné, že zapomněli na jeho původ.

Jak se ukázalo, autoři dokumentu High Frontier název nevymysleli sami: jednoduše ho ukradli, cynicky převzali od autora, který byl pro své politické názory v Heritage Foundation prohlášen za personu non grata.

Řečeno prostě, existovaly dříve plány se stejným názvem. Těžko říci, co bylo silnější pohnutkou těch, kteří kradli: jestli otevřená bezohlednost, nebo provokace. Vždyť experimentální fyzik Gerald K. O'Neil, který přednášel fyziku v Princetonu, autor knihy vydané roku 1977 právě pod tímto názvem (příčemž šlo o bestseller, o kterém museli vědět i "vyvlastňovatelé" z Heritage Foundation), vkládal do pojmu High Frontier úplně jiný, protichůdný význam. Už od malička měl zájem o letectví a kosmonautiku, v 60. letech byl na seznamu potenciálních astronautů projektu Apollo.

O'Neilova hvězda se rozzářila v srpnu 1974, kdy mu věhlasný anglický časopis Nature uveřejnil krátkou zprávu s názvem, vzbuzujícím zvědavost - Společnost lagrangeovců. Už v září ji převzal americký časopis Physics today, tentokrát pod zdrženlivým názvem Kolonizace kosmu. Tím, že uveřejnily takový "blud", oba tiskové orgány vystavily velkému nebezpečí svoji reputaci: zprávu už odmítly dva jiné časopisy, nepomohla ani autorita Princetonu (i když potom si pravděpodobně jejich redaktoři trhali vlasy zlostí!).

To, co následovalo po vydání, se dá přirovnat k pádu laviny. Okamžitě vzniknul a organizačně se upevnil skutečný kult stoupenců profesora z Princetonu. Určitě si řeknete: co objevil tak zvláštního? Vědecky zdůvodnil myšlenku budování obrovských orbitálních kosmických osad blízké budoucnosti pro statisíce lidí.

Zdá se, že ani sám autor netušil, že se najednou - ne v budoucnosti, ale nyní! - najdou statisíce takových, kteří se chtějí ihned zapojit do práce. A v budoucnosti budou ochotni odejít do orbitálních měst nadlouho, možná navždy.

Předchůdců měl O'Neil dost. Správně by mělo prvenství patřit K. E. Ciolkovskému, který ve své fantazii už začátkem století načrtnul "éterická města" - obrovské kosmické toroidy, pomalu se otáčející kolem své osy, které poskytnou přístřeší tisícům lidí. Za časů Ciolkovského to vypadalo jako utopie, a proto vědec rozvíjel svoji myšlenku pouze spekulativně.

Mnohem později se myšlenkou mimozemských osad "nakazil" anglický vědec John Bernal. Z mnoha pohledů významná osobnost: velký vědec, průkopník vědecké prognózy, bojovník za mír a přátelství mezi národy, nakonec člen KS Velké Británie a nositel mezinárodní Leninovy ceny.

Jak se to vše spojilo v jedné osobnosti: věda, budoucnost, boj za mír a komunismus! A vesmír ...

Právě Bernal je autorem prvního důsledně vědeckého projektu kosmické kolonie, ve kterém počítal skoro se vším: sídliště, zemědělské komplexy, palivem i se soustavou zrcadel a clon, které napodobují střídání dne a noci. Ne náhodou nazval Gerald O'Neil svoji první kosmickou osadu pro 50 000 lidí Bernalovou sférou. (Vůbec je třeba ocenit O'Neilovu vědeckou etiku, protože čestně přiznává prioritu všech svých předchůdců včetně Ciolkovského: O'Neil se s jejich myšlenkami poprvé seznámil teprve poté, kdy učinil všechny výpočty.)

O'Neil skutečně neobjevil nic nového, jeho zásluha je jiná. Poprvé to nebyl utopický sen, ale předložil kolegům k posouzení přesné technické výpočty, nezapomněl ani na materiály, technologii, rozpočet a především na rozumné časové termíny.

O'Neilova kniha High Frontier se ihned dostala na čelné místo v seznamu bestsellerů a fyzik se stal nejpopulárnější postavou z těch, o kterých "se hovoří", i z těch, jejichž portréty zdobí obálky renomovaných časopisů Time a Newsweek. Na vlně úspěchu vzniklo divné náboženské hnutí. Zpočátku to byly nesmělé potůčky, ze kterých vzešly mohutné vlny

následníků: vědců, studentů, podnikatelů i prostých nadšenců. O'Neilovi se podařilo zaujmout Olymp vědy i podsvětí velkého byznysu.

Mnohé technické myšlenky sarážejí nejen svojí odvahou, ale i svojí elegancí.

Například otázka stavebního materiálu. O'Neil navrhnul použití nalezišť na Měsíci, odkud by se vše potřebné dopravovalo na oběžnou dráhu pomocí "elektromagnetického děla" (klobouk dolů před intuicí Julese Verna). Z materiálů získaných na Měsíci by se přímo v kosmu skládaly obrovské konstrukce. A když bude stavba hotová, obyvatelé najdou uvnitř skutečnou "malou Zemi". Vyrostou lesy, pole, na březích potoků vyrostou města ...

Z hlediska moderní technologie jsou O'Neilovy projekty neuskutečnitelné. Ale není to ani nereálná fantazie, když uvažíme tehdejší vědu a techniku i to, jakým tempem se rozvíjí "první derivace", která se zvyšuje den ode dne. Proti našemu konzervativnímu podvědomí se staví fakta, našeptávající, že za 10 - 15 let může na orbitě vzniknout první "cyklindrické město", dlouhé asi 100 km, se 40 - 50 000 obyvatel ...

Ale nechme už techniky, desítky tisíc "lagrangeovců", izolovaných od ostatního lidstva, to už je miniaturní společnost. (Původně se stanoviště kosmické kolonie označovalo jako bod L-5 nebo Lagrange-5 podle francouzského matematika a mechanika Josepha Lagrangea, který v 18. stol. vyřešil úkol, jak najít body rovnováhy v soustavě dvou těles. Je to bod v blízkosti Země, ve kterém se těleso vypuštěné z povrchu Země nachází ve stabilní rovnováze, udržováno současně gravitačním polem Země i Měsíce. Nadšenci se dodnes titulují lagrangeovci a svoje bratrstvo nazývají Společnost L-5. Pěkně, romanticky - pozn. V. G.) A každou takovou kolonii nevyhnutelně zaplaví celá hromada sociálních a morálních problémů, o to víc, že autoři si celý výmysl představovali především v sociálních kategoriích! Ať už vědomě, nebo ne, na O'Neila a jeho projekty čekali jako na Spasitele, který právě ukázal n o v o u c e s t u l i s t v a . Toto prohlášení je o mnoho serióznější než technická odvážnost projektu.

Podle představ O'Neila a jeho skupiny bude vznik mimozemských měst vyjádřením kruté společenské nevyhnutelnosti, která už dozněla. O'Neilovi se zdálo, že uskutečněním svých představ vyřeší problémy, před kterými stojí lidstvo: přelidnění, vyčerpání surovinové a energetické základny, hlad, znečištění životního prostředí (a s následnými katastrofálními výkyvy podnebí na Zemi) a nakonec hranice hospodářského rozmachu. Když se O'Neil snaží dodávat naději těm, kdož ji ztratili, jsou jeho pohnutky šlechetné. Ale zjevně je tu i něco jiného, utopie přišla vhod i některým jeho spoluobčanům. Různí lidé, ne vždy s čistýma rukama, se rychle postavili pod jeho zástavu. Není divu, že mezi O'Neilovými stoupenci se najdou pravcoví technokrati, průměrní maloměstáci i ultralevičáci (např. vůdcové mládežnické antikultury 60. let Stuart Brand a "prorok LSD ráje" Timothy Leary*).

Všichni, kteří se nadchlí pro O'Neila, vidějí vzdálenou a čarovnou utopii prizmatem vlastních zájmů.

A přece něco stmelovalo nesourodou společnost osamělých lidí do skutečného hnutí: volání po "hranicích", probuzená chuť změnit místo a způsob života.

Ing. Henry Kolm, spoluautor projektu "mass-driveru - měsíčního děla", píše: "Vím, že mnozí, hlavně moji kolegové fyzici, se domnívají, že toto vůbec není cesta ke všeobecnému štěstí, o kterém sní lidstvo." Jen si pomyslete, zbytek života prožijí v rotující plechovce... "A naopak, nesetkal jsem se s většími nadšenci, než jsou studenti okolo mne, kteří by zajisté hned teď odešli dobrovolně budovat kosmickou kolonii. Všechny ty myšlenky je doslova obrátily vzhůru nohama. Pokoušel jsem se zjistit, v čem je podstata jejich nadšení. Především vstupuje do hry pocit elitářství: mladí lidé by se chtěli podělit o budoucnost s představiteli právě takové "vyvolené elity". Druzí mají jiné stimuly: říkají - na světě je všechno takové zamotané, samé svinstvo a už sama možnost odtud zmizet stojí za ty těžkosti, které se případně vyskytnou. Ale zamysleme se: copak stejné tužby nevedly Eskymáky při osídlování Arktidy? Nebo farmáře, kteří se usadili na severu státu Maine roku 1630?" (Citát uvádím z knihy anglického popularizátora Nigela Caldera *Starships of the Mind* -

*/ o něm podrobněji: Dic Baboian - Vatupenka do pekla, ve slov. vydání z r. 1976 str. 210 a násl. Zvláštní pozornost zasluhuje pasáž o vlivu knihy A. Huxleye Konec civilizace.

Hvězdné koráby rozumu, 1978.)

Utopický idealismus je jen jedna stránka celého výmyslu. Měl i druhou, protikladnou: soukromé podnikání. Další svátost Američanů, kteří koncem 20. století mohou už jen vzdychat po starých, dobrých časech, kdy kapitalismus byl údělem osamělých podnikavců.

Obchodníci našli v O'Neilových myšlenkách zlatou žílu a maximální finanční podporu dostal právě od soukromých firem a mecenášů. Jinak tomu ani nemohlo být: jeho projekty věštily naději a příjemně lechtaly nervy. Připomínaly časy, které neznaly monopoly - chobotnice, finanční kapitál, vojensko-průmyslový komplex ani vládní byrokracii.

Kosmická města, zbavená pozemské špíny, se měla stát Mekkou podnikatelů, toužících po osvobození z chomoutu monopolů. Proč neuniknout do idealizované minulosti osamělých romantiků z dnešního kapitalismu, který značně vypěl od doby, kdy byla buržoazie mladou revoluční třídou? Ale je kam utíkat? Na začátek nového kruhu? Kolo dějin se roztočí a vše se dá do pohybu po vyšlapaných ekonomických cestách ("posvátné" principy kapitalismu nikdo z O'Neilova okolí samozřejmě nehodlal zrušit) směrem k lehké předpověditelnému konci ... Lagrangeovce však tyto otázky příliš nezajímaly.

Naopak, je skutečně dokázáno, že Američané rychle a bez výhrad přijali zjevnou utopii. Některé ideje ožívuje sám čas a O'Neilovy projekty přišly Americe 70. let právě vhod.

A poměrně rychle se zrodila d r u h á koncepce High Frontier, o které se začalo mluvit, jen co se na začátku 80. let objevila "strategická obranná iniciativa".

Podle názorů expertů Informačního střediska pro obranu USA výraz "válka v kosmu" nepůsobí na obyvatelstvo tak tísnivě jako samotné slovo "válka". Dokonce vyvolává optimismus: kosmos není Země, ať si t a m vedou válku, možná nás to obejde ... A tak ve Washingtonu ještě více zdůraznili kosmos: hledí se na něj jako na nejlepší, nejvýhodnější a optimální pole demonstrace síly.

Ukazuje se, že na obloze jsou už dávno načrtnuty symbolické hranice, které rozdělují kosmos na "mírový" a "válečný". Pentagon už roku 1946 (!) projevil zájem o výzkumy, které souvisely s rozmístováním základů v kosmu a s vypouštěním špiónážních družic. Vojáci mohli jen platonicky vzdychat, ale na svůj sen nezapomněli.

V prvním americkém prohlášení o cílech a úkolech kosmického výzkumu se po deseti letech hovoří o zásadně důležitých vojenských perspektivách. Programy Gemini a Apollo - plody Kennedyho kursu - vojáky nezajímaly: Pentagon se věnoval vlastním přípravám. Brzy však museli ukončit přípravné práce na projektu MOL (military orbital laboratory - vojenská orbitální laboratoř). K velké zlosti generálů převahu získali civilové a všechny prostředky byly nasazeny na úkol národní prestiže - přistání prvního člověka na Měsíci. Prezident Kennedy projevil před svou smrtí tolik politické moudrosti, že navrhl společnou americko-sovětskou expedici na Měsíc a rozsáhlou spolupráci při výzkumu kosmu.

Ale nad Amerikou začaly vát zcela jiné politické větry.

Do Bílého domu přišel Lyndon B. Johnson. Už v časech, kdy byl viceprezidentem, prohlášoval, že kosmos pro něj znamená především nové metody vedení války. Johnsonův hlas předsedy Rady pro astronautiku a kosmický výzkum znamenal mnoho a jako prezident měl už zcela volnou ruku. A tehdy se kosmičtí militaristé pomstili.

Za prezidenta Jamese Cartera byla vypracována celá koncepce - "kdo vládne v kosmu, vládne světu". Cíl byl zformulován zcela v duchu Carterovy pokrytecké politické terminologie: zabezpečit USA trvalé prvenství ve vesmíru. Nešlo samozřejmě o vědecká prvenství.

A nakonec začátek 80. let ... Nebudeme opakovat vše, co se napsalo o vojenském kosmickém programu nynější americké administrativy. Stačí zběžně projít body tohoto programu.

Totální využití špiónážních družic a orbitálních základů k ovládnutí kosmických a pozemních vojsk. Protidružicové zbraně vystřelované z výškových nadzvukových stíhaček. Vypuštění vysoce výkonného laseru na oběžnou dráhu, modernější "svazkové" zbraně (urychlováče elementárních částic, urychlující je na rychlosti blízké rychlosti světla). Třetí generace superzbraně: "rontgenový laser", zásobovaný energií jaderných explozí, kterou směrovaně přenáší rychlostí světla na vzdálenost deseti tisíců kilometrů. Široké využití kosmického transportního systému raketoplánů Space Shuttle v budoucí válce, rozpracování těžké dopravy na této bázi a naopak systému lehkých pilotovaných strojů, schopných přistání

a startu z obyčejných letišť. Kosmické miny, dálkové řízení ze Země, orbitální sklady paliv a materiálů, pokusné střelnice, dílny pro opravy kosmické techniky ...

Vše, jak zde bylo uvedeno, se už intenzivně a iniciativně rozpracovává a zkouší.

Horečně se buduje středisko kosmického velení nedaleko od města Colorado Springs. Pentagonu je to málo ... už naplánoval stavbu vlastního startovacího komplexu na základně vojenského letectva Vandenberg.

Je to vážné a vůbec to není sci-fi. Nadšení nevzbuzují mušketýrské souboje laserovými meči z filmu Hvězdné války, ale solidní suma 6 miliard dolarů, určených v letech 1984 - 85 na vývoj laserové kosmické zbraně. Z b r a n ě s k u t e ě n ě v á l k y .

Nové direktivy legalizovaly kurs, zaměřený na p ř í p r a v u k o s m í c k é v á l k y . Což i uším začátečníka zní jako v á l k a v k o s m u . Jednoznačně to řekl velitel jedné z posádek raketoplánu Columbia plukovník Jack Louema: "Vesmír je tím místem, odkud je možné udržovat ve strachu celý svět." A to není politik.

Masky jsou strženy. Na raketoplánech létají vojáci s vojenskými úkoly, vypouští se vojenské družice, zkoušejí se "antidružice" a na celé toto rozsáhlé hospodářství dohlíží nově vytvořené kosmické velení v čele s generálem Jamesem Hartigerem.

Že úlohy, které plní osádky raketoplánů jsou vzdáleny od vědeckých, potvrdily okolnosti tragického incidentu s jihokorejským Boingem 747 v září 1983, které pronikly do tisku.

To vše je nabízeno jako prostředek nevyhnutelné obrany a oficiálně se nazývá "nová iniciativa v oblasti strategické obrany". Přirozeně, vždyť jde o frontier, hranici!

23. března 1983 prezident informoval o rozhodnutí vybudovat v prostoru okolo Země systém protiraketové obrany. Tyto plány nazval "Budoucností, která je příslibem naděje". A hořkou pilulku (vždyť to vše je ke všemu příšerně drahé - podle nejskromnějších dohadů půl trilionu dolarů) měl osladit sladký sirup "hranice".

A právě tehdy vystoupila se svým dokumentem Heritage Foundation, která se zatím držela relativně v ústraní.

Vraťme se však ke sjezdu sci-fi v Baltimore. Diskuse o projektu High Frontier byly bouřlivé a generál Graham hovořil skutečně o námětu, který velmi dobře znal. Vždyť právě Graham vedl kolektiv z Heritage Foundation, který vypracoval projekt High Frontier. Ten samý Daniel Graham, generálporučík ve výslužbě, bývalý zástupce ředitele CIA, bývalý náčelník zpravodajské služby ministerstva obrany, předseda lobbystických organizací, souvisejících s vojensko průmyslovým komplexem. A ke všemu i poradce Ronalda Reagana v průběhu předvolební kampaně v letech 1976 a 1980 ...

A nyní prolistujme dokument, který mohl ještě před deseti lety vážně konkurovat jiným výmyslům autorů sci-fi.

Tak tedy podle Grahamova plánu je celá zeměkoule ovinutá sítí více než 430 velkých orbitálních stanic - opevněných osad (duch "hranice!"): stanice jsou doslova nacpány moderními laserovými a svazkovými zbraněmi, nepočítajíc v to 21 000 obíhajících raket s infračerveným systémem navádění na cíl.

V dalších bodech projektu se mluví o rozpracování plánů na preventivní úder proti raketám protivníka v silech a v počátečních fázích dráhy letu, o zhotovení kosmických torpéd a dálkově ovládaných min proti družicím, o využití celé flotily raketoplánů, které vynesou na orbitu špionážní družice, družice systému sledování a včasné výstrahy, naváděcí družice. A perspektivně - když to bude potřeba - vynesou na oběžnou dráhu jaderné zbraně.

Ta poslední připomínka - to je vrchol cynismu.

Zatím ještě platí smlouva z r. 1963, která zakazuje jaderné zbraně ve vesmíru a kterou podepsaly i USA. Mluví se však o tom, že "by bylo žádoucí" zrušit smlouvu o protiraketové obraně, všemožně se protahuje ratifikace smlouvy SALT 2. "Strategická obranná iniciativa", kdyby se uskutečnila, poskytuje především možnost beztravně n a p a d n o u t protivníka, který nemá kosmickou obranu. Není to snad jasné? Naplno běží program raket MX, v Evropě se rozmisťují rakety Pershing a střely s plochou dráhou letu (článek byl napsán roku 1986, ještě před podepsáním washingtonské smlouvy z prosince 1987 - pozn. M. F.), spouštějí se nové atomové ponorky s raketami Trident, na dosah ruky jsou strategické bombardéry B-1 a Stealth. A to je snad také "obrana"??

Před kým? Před SSSR, který předkládá návrhy na demilitarizaci kosmu, na zřeknutí se prvního jaderného úderu, na moratorium na jaderné pokusy, na omezení jaderného a konvenčního zbrojení? V porovnání se sovětským programem odzbrojení před začátkem 21. století je možné odpověď USA hodnotit pouze jako "obranu" před světovým veřejným míněním.

Patrioti z Heritage Foundation přesně vystihli, kdy mají vystoupit. Jejich výzvu sleslechli a náležitě ocenili v Kapitolu a autoři projektu High Frontier byli poctěni upřímnými pochvalami. Takže na podzim 1983 síly diskutujících nebyly vyrovnané. Graham měl na svojí straně takovou podporu, o jaké jeho oponenti mohli jen snít.

A teď je na čase - naskytá se krásná příležitost - uzavřít "strategickou třídu": Bílý dům - Pentagon - science fiction.

Grahamova kniha *H i g h F r o n t i e r* vyšla znovu roku 1984 v masovém nákladu ve vydavatelství Tor Books, které vydává výhradně sci-fi. Vydali knihu bývalého generála velmi svérázně. Šéfredaktor vydavatelství Jim Baen, sám autor sci-fi, byl také v Baltimore a vystoupil tam jako téměř nejaktivnější Grahamův obhájce z řad literátů. Značnou pomoc mu poskytl i autor předmluvy Jerry Pournell (seznámíme se s ním ještě blíže). A knihu pochválili i v Bílém domě, tedy ne jen tak někde ...

Dodejme ještě celé série sborníků o válce v kosmu, které sestavují autoři sci-fi Reginald Bretnor a Jerry Pournell. Sestavovatelé těchto sborníků v předmluvách trvají na tom, že podobné války jsou nevyhnutelné a žádoucí - a celková situace je vykreslená absolutně přesně.

Mimoходом, mezi autory předmluv se objevilo jméno Edward Teller. "Otec" americké vodíkové bomby, ultrareakcionář a zarytý antikomunista vede nyní v Livermorské laboratoři, kde se před tím zrodilo jiné jeho "dítě" - neutronová bomba, práce pod kódovým názvem *Excalibur*. Jméno čarovného meče krále Artuše si samozřejmě nevybrali proto, aby utajili hledání nádoby posvátného Grálu: Teller nyní vede práce na vývoji röntgenového laseru, do kterého vkládají své naděje strategové "hvězdných válek". Má už na krku osmdesátku a stále ještě sušivě bojuje (i když by se našlo i jiné uplatnění) proti svým odvěkým nepřítelům: komunismu, míru a uvolnění.

Historické výmysly o legendárním králi Artušovi - a projekt nejnovější kosmické zbraně zítřka. Tvůrce vodíkové bomby - a sborníky sci-fi.

Listují posledními sešity vedoucího amerického časopisu o sci-fi *Analog*, na jehož stránkách se i díky již vzpomenuťmu Jerry Pournellovi skřížilo již mnoho polemických kordů.

Ale nejdříve ještě o jedné knize. Roku 1984 vyšel ve vydavatelství Baen Books román *Lewis Shiner* *F r o n t e r a* (přesně tak, v ženském rodě). Kniha jako taková ničím nevynikala mezi jinými, vydanými toho roku. Ale intenzivní reklamní kampaň, zorganizovaná kolem díla veskrze nevýrazného, upoutala pozornost.

Frontera je název americké výzkumné základny na Marsu. Když vláda USA (pod tlakem čisté pozemských problémů) skoro úplně zastaví kosmický program, personál základny se spojí s posádkou podobné základny sovětské, vytvoří jakýsi separatistický stát a rozhodně se odmítá vrátit domů... Po letech, kdy všechny národy, státy a vojensko politické seskupení na Zemi splynuly se skutečnými pány planety, nadnárodními sdruženími, se vydávají na Mars dvě expedice, aby zjistily, jak to tam vypadá s kolonisty: Jedna patří americko-japonskému koncernu Pull System, druhá Aeroflotu! Ať žije taková, byť do krajnosti amerikanizovaná "verse" mezinárodní spolupráce a vzájemné pomoci, ale přece jen spolupráce! Vůbec ne! Neboť Rusové, samozřejmě, zůstanou Rusy i v této kosmicko politické situaci. "Aeroflotáci" jen hájí klacky pod nehy konkurentům a jednostranně těží z martanské odysey: nečisté metody boje - podle názoru autora - jednoznačně charakterizují Rusy (američtí a japonští byznysmeni, jak se zdá, mají šlechtnost a gentlemanskou úctu k soupeři v krvi).

N á z e v románu je přímým odrazem diskuse v Baltimore: začínající autor doufal, že samotným titulem upoutá čtenáře a reklamní rozruch potvrdil správnost výpočtu - připomeňme si, že středem polemiky v Baltimoru byl právě "frontier".

"Frontier" rozdělil americké autory sci-fi do dvou skupin i na stránkách časopisu *Analog*.

Tradicí seznamovat čtenáře nejen s novinkami sci-fi literatury, ale i s informacemi

o nejnovějších výdobytcích vědy, techniky a politického života založil už legendární redaktor časopisu Analog (předtím se jmenoval Astounding Science Fiction) John W. Campbell Jr. Celou dobu, kdy jeho tvrdá ruka usměrňovala redakční politiku, čtenáři i redaktoři silně pociťovali tuto logickou vazbu, která se později dostala do podtitulu časopisu: vědecká fantastika - vědecký fakt.

"Kmotr" amerických autorů sci-fi starší generace byl protikladnou postavou. Campbell už před válkou poznal atomové nebezpečí a vytrvale upozorňoval své autory na jeho možné společenské důsledky. A právě on popularizoval v časopisu tzv. Deanův stroj (tuto další variantu "věčného motoru" vědci podrobili zdrcující kritice). Bez ohledu na to, že Campbell v mnoha redakčních článcích kritizoval mnohé americké společenské instituce, za své politické názory si téměř jednoznačně zaslouží přívlastek pravice.

Campbell byl především - slovy i činy, jak vzpomínají dnes jeho "dětí" - člověk nadšený a obezřetný. V názorech na kosmickou budoucnost lidstva zůstal John Campbell až do konce života stělesněním amerického pragmatismu. Skutečně věřil v neomezenou moc technologie a ducha svobodného podnikání, přičemž spojoval víru s rozhledem vedoucího a organizátora (americká sci-fi 40. - 60. let vědčí v mnohém za svoji slávu Campbellovu časopisu Astounding - Analog). Vše, co i zdaleka ohrožovalo tento "duch", co vrhalo stín pochybností na tento "duch", vyvolávalo ostré odpovědi na stránkách časopisu, který vedl.

Časy se však změnily a do křesla šéfredaktora si sednul jiný člověk - autor sci-fi a doktor fyzikálních věd Stanley Schmidt. Pokud jde o redakční politiku, Schmidt prudce změnil kurs. Za deset let vedení si však mladý šéfredaktor získal autoritu nejen mezi přáteli, ale i u konkurence. Jeho politické názory i společenské postavení jsou mnohem víc "do leva", než názory jeho předchůdce. Schmidt se netají tím, že je liberál, "umírněný progresivista", a zjevná sympatie, se kterou se vyjádřil o jedné z největších protiválečných demonstrací v New Yorku, svědčí o mnohém. Alespoň o občanské odvaze autora. Součástí Schmidtova "liberalismu" je i jeho technokratismus. Schmidt je typický americký intelektuál a věří, že je v silách vědy a techniky zdolat jakékoliv sociální těžkosti. Proto, když v časopise otvíral rubriku *A l t e r n a t i v n í n á z o r y*, určenou pro vyjadřování mínění, neshodujících se s názory šéfredaktora, zřejmě předpokládal, že korektní vědecká polemika nejen oživí časopis, ale i přispěje k řešení sociálních problémů.

Dokud autoři rubriky diskutovali na téma přírodních věd, diskuse připomínala klidné boje před tabulí na některé universitě. Jak už víme, v krátkém čase se odehrály tři vzájemně související události - byly uveřejněny O'Neilovy projekty, snížil se rozpočet na "mírový" kosmos a nakonec byl zveřejněn plán High Frontier. A v diskusích nezůstalo po zdrženlivosti ani stopy.

Protože to, jestli má kosmos být "vojenský" nebo "mírový", v podstatě vůbec není problém přírodních věd. "Přírodovědecký" aspekt jaksi nevyčerpává perspektivu budoucího osídlení kosmu lidstvem.

(Pokračování)

V. Gakov (vl. jménem Michail Kovalčuk, narozen 1951)

novinář, literární kritik, teoretik sci-fi

Tato práce byla převzata z časopisu Sovětská literatura

Ze slovenské verze přeložil a upravil M. Pišer

J a n H o l e š e k - B A J K Y N A P O Z Í T Ě ě

POHÁDKA -

Před mnoha a mnoha integrovanými obvody ...

Philip K. Dick

Upřímně řečeno, Philip Dick se mezi spisovateli sci-fi nikdy nezařadil do takzvané první garnitury. Vydá-li knihu takový Heinlein, del Rey nebo Clarke, vrhnou se na ni čtenáři jako vozy, přilákání už samotným zvukem spisovatelova jména, ověřeného už v minulosti řadou cen a nejrůznějších poct. Ne všichni z nich si pak uvědomí, že to, nač tito velikáni spotřebují stovky stránek, zobrazili stejně dobře jiní v detailu, a o poznání dřív. Mezi ty "jiné" právě Dick patřil. Ve svých knihách (napsal jich celkem osmatřicet) byl vždy originální, poctivý a hloubkou své myšlenkové fabulační invence znepokojivý. Zpočátku ho chápalo jen málo lidí; a je ironií osudu, že jeho vítězné tažení světem začíná až dnes, po jeho smrti (+ 1982).

Narodil se roku 1928 v Chicagu. Studoval na Kalifornské universitě, ale nikdy nezakotvil v žádném solidním povolání; prodával desky, byl spílkem jedné rozhlasové stanice, pracovníkem reklamní agentury.

Dickova originalita bude jasně patrná, když jej srovnáme s většinou jiných spisovatelů sci-fi. Zatímco v knihách řady autorů se za bariérou rekvizit (robotů, strojů času, hyperprostorů a laserů) ukrývá nějak zvláštní dobrodružný příběh, u Dicka je situace mnohem složitější. Podařilo se mu proniknout do nitra lidské psychiky a odhalit některé hlubší vrstvy vědomí a podvědomí. V jeho povídkách se prolíná realita domnělá (vidína) s realitou opravdovou tak dovedně, že hrdinové ani čtenář dlouho nevědí, kde je pravda a kde sen, aby byli na závěr patřičně omráčení. Dick jde na problematiku "psychovizí" trochu jinak než třeba náš Josef Nesvatba. Výsledným dojmem jeho románů, pozoruhodně přesvědčivých po psychologické stránce, je nejistota: Dick nám dává plně pocítit relativnost našich vědomostí o vnějším světě.

Vezměme si Dickův románový debut, Sluneční loterii (1955): jde o antiutopii, jejímž námětem je zcela legální pokus zavraždit prezidenta USA. Znučená společnost je řízena v podstatě losem a losuje se i prezidentská funkce, která není spojena s žádnou pravomocí, ale pouze s právem být zavražděn. Smyslem hry je vyvolání zvláštního pocitu vzrušení všech účastníků. Atentátníci si najímají vycvičené vrahy, kteří bojují s telepatickou prezidentskou ochranou. V jejím čele stojí android, v jehož psychice se střídá několik lidí; střídají se proto, aby atentátníci nemohli psychiku jednoho z nich vypátrat a zneškodnit. Konečný boj jednotlivých intelektů je stejně vzrušující jako promyšlená pointa příběhu z absurdně rozlosovaného světa, v němž los přiděluje "stejnou šanci pro všechny", je mimo-literárně platná.

Hrdinou románu Svět, jak ho stvořil Jones (1956) je mutant a jasnovidec, schopný na rok dopředu předpovídat události, mimo jiné i datum své vlastní smrti. Muž z vysokého zámku (1962, oceněný Hugem) je alternativní historie ze světa, ve kterém nacisté vyhráli II. světovou válku. Zdá se androidům o elektrických ovečkách? (1968) je Dickovo vrcholné dílo a jeden z nejvyzrálejších románů západní sci-fi (na jeho motivy natočil režisér Ridley Scott podobně znamenitý film Blade Runner). Mezi lidmi se skrývá skupina k nerozeznání jím podobných a nebezpečných androidů, po jejich stopě kráčí policista Deckard. Jako vždy se ukazuje, že všechno je zcela jinak, nebezpečí čeká zcela jinde, než jsme původně očekávali.

Z Dickovy tvorby u nás známe jen několik málo povídek, a nebývá tedy než vyslovit přání, abychom se co nejdříve seznámili i s některým z jeho románů.

Dosud u nás vyšly povídky Záchraný stroj (antologie Hledání budoucího času, Práce 1985), Lezouni a Paměťový ústav "Nejkrásnější vzpomínka" (časopis Světová literatura 2, 1984). Už i z těchto ukázek je patrné, že Dick je mimořádně schopný a podmanivý autor.

Pavel Kosatík
(převzato z VTM 11/1986)

Philip K. Dick

T e m n ý   o b r a z

Z anglického originálu A Scanner Darkly, Doubleday Company, New York 1977, přeložil Ján Kamenistý. Vydala Smena v edici Labyrint 1986

USA. Kalifornie: Červen 1994. Charles Freck odjíždí do města shánět drogu. Potkává Donnu, přítelkyni kámoše Boba Arctora a překupnici, která mu slíbí sehnat tablety.

Amerika se nachází ve stavu "nulového růstu", rozdělená na dvě vzájemně se nenávidějící skupiny - fetáky a nefetáky.

V Lions klubu v Anaheimu se koná přednáška. V krycím oděvu, který elektronicky zajišťuje neidentifikovatelnost osoby v něm oblečené, přednáší Fred - agent protinarkotického oddělení. Uvnitř je Bob Arctor.

Arctorovým úkolem je dostat se přes Donnu k vyšším stupňům překupnické organizace. Trh v poslední době zaplavila nová droga - substance D. Je zřejmě syntetická a pochází z jednoho centra.

Freck a Barrisem odjíždí do Arctorova domu. Barris je narkoman - intelektuál. A také schopný vaříč - předvádí Freckovi destilaci kokainu z oleje na opalování.

Mezitím Arctor odjíždí do léčebny, ve které se údajně skrývá známý překupník ve velkém, ale nepodaří se mu dostat dovnitř. Úředními metodami jsou léčebny prakticky nedotknutelné.

Fredův šéf Hank s ním hovoří o rozdělaných případech. Poté mu přiděluje novou sledovačku - Boba Arctora. V jeho domě namontují odposlech a holografické kamery.

Arctor se svými "nájemníky" odjíždí pro nový cefaloskop a cestou málem havarují - někdo jim poškodil auto. Po návratu domů zjistí, že v domě někdo byl. Mají podezření na policii, ale po hádce zjistí, že v bytě spí Donna. Začíná se objevovat pocit ohrožení, který se táhne celou knihou.

Hank oznamuje Fredovi, že u Arctora namontovali odposlech. Před akcí se musí podrobit psychotestu. Po testu se dovídá, že funkce jeho mozku je porušená vlivem substance D. Fred si z toho zjevně nic nedělá, má jinou starost: jak se sblížit s Donnou. Jeden z psychologů mu radí donést jí květy.

Arctor s kumpány opravuje rozbité auto. Jeden z mnoha surrealistických rozhovorů mezi narkomany vrcholí Luckmannovými citáty z díla Teilharda de Chardina (!). Rozhovor pokračuje v Arctorově domě a Arctor přemýšlí o tom, zda to, co se o sobě Arctor dozví "zvenčí", bude schopen strávit.

V zašitém bytě v téže ulici Fred sleduje záznam odposlechu. Později si Arctor s Donnou udělají výlet a na něm Bob pozná, že Donna bere drogy.

Na noc si Arctor přivedl fetačku Conii. Když se v noci probudil, měl dojem, že vedle něj leží Donna.

Fred si prohlíží záznamy kamer: Arctor přináší tablety od Donny - Barris chystá cosi proti Arctorovi - záznam Arctorova milování s Conií. Na záznamu se Conie náhle změnila v Donnu! Nastavil zvětšení a "mrtvolku". Někdo zfalšoval záznam! Ale proč? Arctor na záznamu si však změny všiml také!

Arctor přemýšlí o tom, co proti němu chystá Barris a proč je vlastně sledován. Chystá past. Vyndá z knihovny pornografii tak, aby kamery nezabraly titul. Jde vlastně o zkoušku fantomátoru, jak ji známe z Lemovy Solaris (str. 61 a násled., vydání z r. 1972).

Mezitím chce Freck spáchat sebevraždu, ale místo barbiturátu si vezme halucinogen. Popis jeho výletu, na kterém se setkává s kýmisi nadpřirozeným (s Bohem?), je jednou z nejsilnějších scén knihy.

Fred sleduje na záznamu scénu, ve které Arctor chystá past na scanner. Jeho počínání mu nedává smysl a dospívá k závěru, že Arctor je cvok.

Na záznamu následuje rozhovor Arctora a Luckmanna. Je načase uvést jeho příklad. Tako-

váto rozhovory zaplňují knihu, tříští její děj, ale zároveň jsou svědectvím autorovy fantazie a dodávají knize "vyšinutý" kolorit.

- Jel jsem okolo budovy Maylarské mikrotečkové společnosti.

- Sereš mě.

- Dělal tam inventuru, - pokračoval Arctor.

- Ale jeden ze zaměstnanců vynesl záznam o inventuře ven z budovy - na podrážce boty. A tak všichni zaměstnanci Maylarské mikrotečkové pobíhali po parkovišti s pinzetami a zvěřovacími skly. A malými papírovými sáčky.

- Nevypsali odměnu pro poctivého nálezce? - zeptal se Luckmann, zívnuv a popleskal se dlaněmi po plochem, tvrdém břiše.

- Jasně, že vypsali, - řekl Arctor, - ale ztratili i ji. Byla to centová mince.

- Vidíš hodně takových událostí, když tak jezdíš po městě?

- Jen v okrese Orange, - odpověděl Arctor.

- Jak velká je budova té Maylarské mikrotečkové společnosti?

- Vysoká je asi dva a půl centimetru, - řekl Arctor.

- Kolik myslíš, že váží?

- Včetně zaměstnanců?

Fred zrychlil běh pásky. Po hodině - jak ukázal měřič stopáže - přibrzdil pásek.

- ... asi pět kilo, - říkal Arctor.

- Jak o tom všem můžeš mluvit, když jsi jen projel okolo, ta budova je vysoká jen dva a půl centimetru a váží pět kilo?

Arctor seděl na pohovce, nohy měl nahoře. Řekl: - Mají tam velkou ceduli.

Fred se podrobuje B-G testu na synchronizaci mozkových hemisfér.

U Hanka se setkává s informatorem, který udal Arctora. Je to Barris. Arctor je podle něj členem spiklenecké organizace, která má za pomoci substance D zničit USA.

V laboratoři se Fred dozví, že má působením substance D poškozený mozek. Obě mozkové hemisféry jsou nyní dominantní a soupeří spolu.

Tu hodinu, kterou musel čekat na Hanka, zabíjel v bufetu policejní budovy, flirtoval se sekretářkou, která jej v krycím oděvu považovala za někoho jiného ...

U Hanka v kanceláři Barris přebral Fredovi záznam, odposlechnutý z telefonu. Z něj je jasné, že Bob Arctor a Donna jsou členy teroristické organizace.

V dalším rozhovoru Hank oznamuje Fredovi, že ví, že je Arctor. Arctora sledovali jen proto, aby se přilepili na Barrise.

Donna odváží Arctora do sanatoria. Cestou při policejní kontrole vyjde najevo, že Donna je agentkou federální policie.

Boba Arctora přijali do sanatoria, Donna odjíždí, na zpáteční cestě má nehodu a odchází kamsi pryč...

Arctor si v sanatoriu není vědom svojí identity; všichni ho oslovují Bruce.

Ošetřovatel Mike se ve městě setkává s Donnou. Zdá se, že jsou příslušníky organizace, která něco chystá. Byl Arctor zbaven rozumu záněrně? Zcela jistě je k něčemu manipulován, ale sám o tom neví.

Mike posílá Arctora na pracovní terapii. Je Mike policejní agent? Domnívá se policie, že sanatoria jsou krytím pro výrobu substance D?

Arctor byl přidělen na plantáž. A tam, uprostřed lánu kukuřice, uviděl tisíce modrých kvítků. Viděl růst substancí D. Utrhl jeden kvítek a schoval ho do boty. Dárek pro kamarády. Dárek pro Donnu.

+++

Tento náčrt děje knihy je hrubý nejen z hlediska obsahu. Neříká téměř nic o druhém plánu knihy. Je to hluboce symbolický boj o zachování vlastního já. Dick zde rozehrál další partii svého oblíbeného tématu: svět drog a falešné vědomí reality. Čtenář ví, že Arctor je Fred a Fred je Arctor; o to větší je jeho šok, když Hank oznamuje Fredovi pravdu. Čtenáři je jasné, že sledování sama sebe nedává smysl, že mezi myslí "sledovaného" a "sledujícího" se vytvoří zpětná vazba, navíc podpořená vlivem drogy. Neení to jednoduché čtení: co je prav-

da, co je "výlet", co je falešná stopa nebo omyl v úsudku. Kdo je přítel nebo nepřítel. Nebo postava Donny: kdo vlastně je? Malá podvodnice, nihilistka, milenka, agentka? Nebo Arctor - Fred: fetiš a agent. Ale jaký agent? Pěšec na šachovnici, nakonec změněný na živý průzkumný robot.

V téhle knize se slily do jednoho proudu snad všechny moderní literární směry tohoto století. Dick jako představitel "nové vlny" zde přerostl hranice sci-fi a začlenil se do mainstreamu. Stěží se někde setkáme s něčím tak surrealistickým, absurdním jako jsou už vzpomínané rozhovory a vidiny v drogovém opojení. Ale přes to je to nejvíc ze všeho sci-fi v její pojetí jako variantního modelu, která zobrazuje alternativu našeho světa - i když alternativu, o kterou není co stát. Takovou, kterou zobrazuje třeba O. Neff v povídce Největší vodvaz v dějinách svangu. Na první čtení příjemně pobaví, při druhém už běhá mráz po zádech. Tady si Neff s Dickem podali ruce - vždyť jsou i jiné drogy než ty, které se píchají do žil. Sci-fi potřebuje takové knihy: co dnes vypadá jako lapálie a výstřelek, z toho už brzy může být problém. A nejen v USA. Vždyť i u nás existuje subkultura, jejímž hlavním problémem je prázdnota a nečinnost.

" 2 jiskry vzaje plamen." Puškin.

M. F.

FILM + FILM + FILM + FILM + FILM + FILM + FILM + FILM + FILM + FILM + FILM + FILM + FILM

V E T Ř E L C I

Film USA 1986, režie: Don Cameron

V této předmluvě bych chtěl všem čtenářům těchto řádků sdělit několik postřehů, souvisejících s dějem filmu.

Přestože byl film na videokazetě jednohlasně česky namluven, měl jeho zvuk špatnou kvalitu, místy se v některých scénách úplně ztrácel, proto zde vycházím z obrazového pojetí, a předem se omlouvám, pokud někdy přijde film do našich kin, za případné významové rozdíly. (V akčním filmu, kterým Vetřelci nesporně jsou, na tom celkem nezáleží. Viděl jsem jiný Cameronův film - Terminátor - jehož obsah jsem znal shrnutý asi do 10 vět, a děj jsem pochopil skvěle. Důležitý je strhující děj, založený na vizuálním vjemu. - pozn. M. F.)

Ve filmu jsou perfektně skloubeny prvky sci-fi a hororu, přitom na horor je kladen hlavní důraz. Není se čemu divit, divák si musí přijít na své. Děj se místy stáčí k tzv. hrdínské fantasy.

Myslím, že tento film mohu směle nazvat "dokonalým", poněvadž děj je oproti předcházejícímu "Vetřelci" mnohem plnější a dějově zajímavější a divák je, a to je základ, až do závěru udržován v napětí.

V závěru předmluvy bych chtěl říci, že tento film je volným pokračováním "Vetřelce", který před časem běžel v našich kinech, a proto bych chtěl pro všechny, kteří ho neviděli nebo si ho už nepamatují, připomenout jeho děj:

Na nákladním kosmickém korábu, který se vrací z neznámých dálav vesmíru, je zachycen neznámý signál. Posádka je probuzena z umělého spánku a podnikne nebezpečné přistání na neznámé planetě, odkud signál přichází. Tam naleznou ztroskotanou kosmickou loď mimozemské civilizace. Tam také jeden člen posádky je napaden záhadným cizím životem a do své mateřské lodi zanáší neznámou infekci.

Po čase se z jeho vnitřností vyklube odporný malý netvor a unikne do vnitřních prostorů lodi. Posádka ho začíná hledat a chce se pokusit ho zničit. Mezitím ovšem netvor vyrostl a členové posádky se postupně stávají jeho obětmi. Zůstává pouze zástupkyně velitele paní Randyová. Ta se odhodlá zničit celou kosmickou loď a zachránit se v průzkumném modulu. Loď vybuchne, ale přestože se tajemný netvor také zachrání v modulu, podaří se Randyové vymřít ho dekompresí do kosmu.

A zde začíná volné pokračování.

Záchranný kosmický modul z dávné minulosti, který se potuloval ve vzdálených prostorech kosmu, je přitáhnut systémy Země. Roboti pronikají dovnitř, kde je plno usazeného prachu a vládne zde tísnivé a ponuré ticho. Zde je nalezen v umělém spánku jediný zbylý člen posádky jedné kosmické lodi, která se ve vzdálené minulosti ztratila v kosmu.

Tato žena, hrdinka předchozího filmu, je pozvána před vyšetřovací komisi, kde se má zodpovídat za zničení kosmického korábu. Zde se dovídá, že se potulovala v kosmu 57 let, než ji náhodou objevili. Když se obhajuje tím, že posádka lodi podnikla nerovný boj o život s mimozemským tvorem a že jediná ona se zachránila, nikdo jí nechce věřit. Když se jí podaří označit planetu nepřátelského života, je překvapena informací, že na ní žije 70 pozemských rodin, které zde pracují na dýchatelné atmosféře. Její varování o nebezpečí planety nebere nikdo vážně.

Randyová zůstává sama se svými hroznými sny. Znovu se vrací k prožitým hrůzostrašným událostem a propadá depresím. Ještě se vracím k tomu, kde žije. Ve filmu jsou krásné záběry obytných komplexů obrovských rozměrů, které se nachází v kosmickém prostoru v samé blízkosti Země.

Její jednotvárný život je náhle narušen nenadálou návštěvou. Muž jménem Berg jí oznamuje, že obydlená planeta, o kterou dříve vedli spor, přestala vysílat a neodpovídá na signály ze Země. Zároveň jí představil velitele kosmické lodi, která se chystá na let k této planetě, aby se zjistilo, co se tam stalo. Randyová je žádána o účast na tomto letu. Ona jediná má zkušenosti s těmi údajnými bytostmi, pokud tam vůbec jsou. Odmitá, ale po několika dalších hrůzných nocích přijímá. Lehce si dovedla představit, k čemu by mohlo dojít, pokud se vetřelci dostanou na Zemi.

Kosmická loď dolétla do blízkosti tajemné planety za 17 dní. I když se neříká, ve které části vesmíru se planeta nachází, jakou rychlostí musela kosmická loď letět?!

Posádka se probouzí z umělého spánku a po prvních přípravách na průzkum planety divák poznává, že se vlastně jedná o vojenskou trestnou výpravu. Posádku tvoří sami profesionální vojáci budoucnosti, mimo Randyovou, Berga a operátora Bishopa, který je android.

Ačkoliv se Randyová snaží všechny varovat před nebezpečným nepřítelem, nikdo jí nebere moc vážně.

K postavám, které na první pohled zaujmou diváka, patří pravá svalnatá "Amazonka" černých vlasů a pronikavých očí a věčně ukřičený černochoch, velitel jedné čety.

Na výsadek se připravují jako historičtí rytíři do boje. Navlékají si zvláštní obleky, ověšené moderními bojovými přístroji s mohutnými paprskovými zbraněmi a plamenomety.

Obě čety nasedají do obrovského obrněného vozidla, kterého použijí k pohybu po povrchu planety. Po zaparkování v průzkumném modulu, který se podobá modernímu tryskovému letadlu, vyrazí do akce.

Modul klesá do chmurného mlžného oparu planety a prolétá kolem mlčících opuštěných komplexů budov. Po přistání vyráží novodobí bojovníci v obrněném voze na průzkum řídicího centra.

Už po prvních krocích divák poznává, že atmosféra je dýchatelná. Jistě zajímavé. Krok za krokem postupují obě čety, v rukou hroživě vypadající zbraně, vstříc neznámým prostorům. Všude spoušť a mrtvo. Prošli celý komplex. Nikde nic.

Náhle se ozve signál indikátoru. Před nimi je neznámý život. Pot se z nich jen říne, jako i v ostatních scénách. Krok za krokem se blíží. Vzdálenost se zmenšuje. Teď. Mhne se pohyb. Výstřely jdou vedle, přízrak mizí v nejbližší větrací šachtě. To je přece člověk! Bláznivá honička končí polapením dítěte. Je to malé děvčátko. Je jako šílená, kdo by nebyl po tolika dnech samoty a strachu. "Všichni jsou mrtví," říká se strachem.

"Jak mohla Nuth přežít na planetě těchto bestíí?" klade si otázku Randyová.

Mezitím se podařilo na monitoru počítače objevit podzemní seskupení organismů. Následuje nová bojová akce. Obě čety pomalu sestupují do podzemí, kde se dostávají do podivných vyhloubených chodeb, pokrytých odporným slizem. Náhle uslyší ve sluchátkách velitele: "Nesmíte použít výbušniny, blízko jsou chladicí systémy základny, které jsou napojeny na atomový

reaktor. Mohlo by dojít k výbuchu celé planety." Protesty jsou zbytečné. A pak přijde nečekaný útok. Záběry ukazují strašlivě odporné, hrozné bytosti. Krvelačné bestie, z jejichž tlam kape odporný sliz, se vrhají na lidi. Ozývají se výkřiky strachu a úzkosti z posledních okamžiků života. Když si záloha neví rady, zachová si rozvahu jen Randyová. Jako šílená řídí obrněné vozidlo na pomoc do prostoru ohrožení. V posledním okamžiku zachrání zbývající lidi a unikají z dosahu příšer.

Jejich mysl zaměstnává jediná myšlenka: pryč z této proklaté planety. Pryč!

Když přilétá přivolaný průzkumný modul, jejich duše opanuje spokojenost. Ale co to? Modul se podivně stáhne. Nepochopitelný náraz a ohromný výbuch. Co se stalo v modulu? Jenom divák to vidí. Modul čeká na přivolání na jedné budově. Záběr: Rozkaz naložit zbylou osádku a odletět. Jeden z pilotů nastupuje urychleně do modulu a náhle sáhne do protivného slizu. A pak vetřelý tvor zaútočí na zbylou pilotku.

Co bude dál? Musíme přežít a vyčkat, než Země vyšle novou kosmickou loď. Hrstka opuštěných ztroskotanců se zabarikádjuje v jednom podlaží centrální budovy. Nuth varuje: "Ty odporné bytosti chodí hlavně v noci."

Bishop nachází ještě jedno řešení - přivolat nový modul z mateřské kosmické lodi. Jít musí ovšem odborník. Bishop se dobrovolně vydává větrací šachtou vstříc naději.

Mezi Randyovou a Bergem se strhne hádka. Berg dostal na Zemi úkol dopravit jednoho tvora naživu zpět na Zemi. Randyová je zásadně proti. Dovede si představit, co by následovalo. Proto se Berg snaží zničit nového protivníka, Nuth a Randyovou, aby mohl splnit příkaz Země. Jen zázkatem se obě zachrání, ale než mohou zrádného Berga ztrestat, rozezvučí se signál indikátoru, nepřítel se blíží.

Připravení jsou včas. V rukou smrtelné zbraně, oči upřené směrem, odkud se to blíží...

Vzdálenost se zmenšuje - 12, 10, 8 ... metrů, ale co to?! To už by musely být uvnitř místnosti! Náhle pochopí. Strop nad nimi se začíná prohýbat. A už jsou zde! Krvelačné šelmy, které jdou za pachem krve. To ani nemohou být myslící tvorové. Hrozostrašný boj. Jeden člověk brání druhého. A právě v této chvíli, kdy druh potřebuje druhá, se ukazuje pravá povaha Berga. Prchá. Kašle na všechny. Jenom když on se zachrání. Zbaběle uzavírá ostatním možnost úniku a šíleně se směje. Ale jeho osud je zpečetěn. Po otevření dalších dveří při útěku hrůzou zkamení. Stojí tam totiž hrůzné stvoření s otevřeným chřtánem...

Ostatní se zatím hrdině brání a pomalu ustupují. Ale už není kam. To je konec! Ještě ne, Nuth otevírá větrací šachtu a znovu útek. "Amazonka" ještě s jedním mužem hrdině kryjí ústup přátel. Dochází munice. Zbývá poslední granát a těch příšer je stále tolik. Co počít? Jediná možnost. Poslední obětí dvou lidí s granátem v ruce. Obětovali to poslední pro své druhy. Jaký kontrast mezi nimi a Bergem. Šachtou se nese mohutný výbuch, označující konec dvou skutečných lidí.

Poslední tři stále prchají. Velitel expedice, Randyová a Nuth. Znenadání se ale Nuth propadá šachtou do nižších poschodí. Pomoc přichází pozdě. Za ní se objevují mohutné a zlověstná chapadla chobotnice.

Je zbytečné propadat panice. Zbývá poslední naděje - meziplanetární řídicí centrum, kde by měl být Bishop a kde se otevírá poslední možnost, jak utéci z planety.

Bishop, který pomocí počítače přivolał nový modul, hledí s údivem na zbylé dva lidi. Kde jsou ostatní?

Už konečně sedí v bezpečném úkrytu záchranného modulu. Už nic nebrání útěku z této proklaté planety. Počítač hlásí: "Porušen chladicí systém. Za třicet minut exploduje reaktor a s ním i planeta."

Ale vzápětí zachytí počítač zvuk, který rve Randyové srdce z těla. Mikrovlivný signál hodinek, které Randyová darovala Nuth. Nedbá na strach a rady přátel. Po zuby ozbrojena vyrazí do strašných, odporných chodeb. Tam, kam ji žene srdce. Má na to posledních 30 minut. A už je tam, v noře těch krvežíznivých bestíí. Náhle se chodhami rozlehne výkřik strachu. Nuth. Nachází ji živou, zalepenou tím odporným slizem. V samé její blízkosti se pomalu otevírá pulsující vejce. Měla posloužit jako potrava k vylíhnutí jiné formy života.

Nepřítel se však neobjevuje. Je to však jen klam. Náhle jsou zde. Chodba se naplní ohněm a výstřely. Znovu spásný útek, ale teprve po chvíli si uvědomuje, kam se dostaly.

Jsou v samém doupěti. Zde nachází odpověď na otázku: Kde jen se rodí ty nestvůry?

Teď to vidí na vlastní oči. Po zemi slis, který se lepí na boty, a všude, kam pohlédne, životem pulsující vajíčka. A nad tím vším obrovská Matka, podobná červu s hlavou chobotnice, která kladé nová a nová vajíčka.

Obě stojí zkamenělé strachem a úžasem. A pak konečně vyšlehně z její zbraně plámen, aby ukončil tu strašnou podívanou. Teď už se nesmí ničím zdržovat. Čas planety se pomalu naplňuje. Její srdce už brzy přestane tepat. Přechází, ale v jejích patách hlava Matky, která se ještě stačila odtrhnout od svého těla a nyní je pronásleduje. Jejich útěk končí na vrcholu budovy. Modul je pryč a bestie se blíží.

Ale Bishop neklamal, v poslední chvíli se objeví jako pták štěstí. Sotva nabere modul výšku a rychlost, dole pod nimi se otevírá vrcholný pekelný obraz - zánik planety.

Po přistání modulu na mateřské lodi si konečně oddychují. Jak krásný je pocit záchrany! Nemohou vědět, že se mýlí. Právě totiž nastává poslední dějství. Sotva však ti tři vystoupí z modulu (velitel je zraněn), zůstanou stát jako přimrazení. Proti nim stojí poslední bestie, která je pronásledovala. V poslední chvíli se totiž zachytila odlétajícího modulu. Nastává poslední kolo zápasu na život a na smrt.

Tvorem uchvácený Bishop je roztrhnut na dva díly, ale horní část ještě stále žije a myslí. Vždyť je přece android.

Nuth se schovává, ale její život visí na vlásku. Randyová je rozhodnuta bojovat až do konce. Přichází Nuth na pomoc, ukrytá v nakládacím robotu. Boj začíná znovu, ale divák už tuší, kdo zvítězí. Náhle oba protivníci padají do výpustné šachty. Je jediná možnost, jak se té bestie zbavit. Poslat jí tam, odkud přišla, do chladného pustého kosmu. Jak originální, zničit netvora pomocí stejné "flinty" jako v prvním dílu! Nastává dekomprese a netvor opouští palubu lodi. Nuth, která je pomalu stahována k propusti, je v poslední chvíli zachycena zbytkem Bishopa.

Na tvářích lidí je vidět, jak těžce bylo toto vítězství vykoupeno.

Nastává závěr. Ti, kteří se porvali s osudem a zvítězili, se ukládají k umělému spánku.

Film končí rozhovorem dvou hlavních hrdinek:

Nuth: "Mami, kam letíme?"

Randyová: "Vracíme se domů, Nuth."

N. : "Teď už se mi může něco zdát?"

R. : "Jistě, Nuth. Teď už se ti může zdát něco hezkého."

A kosmický koráb zamířil tím zdánlivě mrtvým kosmickým prostorem tam, kde čeká cíl - Země.

Dodatek: Podle nepodložených zpráv je prý ještě natočena třetí část Vetřelec na Zemi. Na tuto otázku snad dostaneme odpověď v následujících letech. Podle zpráv dobře podložených byli Vetřelci na světovém sjezdu fanoušků sci-fi Conspiracy v Brightonu prohlášeni nejlepším sci-fi filmem za rok 1986.

J. V.

J a n H o l e č e k - B A J K Y N A P O Z Í T Ě ě

KADMIUM -

Ty narážky bych si vyprosil. Kyslík je také jedovatý.

DEMENTI -

Není pravda, že naši lidé i nadále vyrábějí zbraně. Za všechno mohou tupoduché automaty, které nezažaly k mezinárodní dohodě žádné stanovisko.

LATIMERIE PODIVNÁ -

Já už přežila leccos.

POČÍTAČ -

Už mám tolik informací, že vám spočítám konec světa.